

254)

60

60

254

ПАПКА ДЛЯ БУМАГ

ЖОО жомоктор

Жыйнаган: Н. Ботой уулу

1927ж

Названия

Мое наследство

	<u>Сумма</u>
1. Мое имущество, которое я оставил	1.
2. Акция в банке	12.
3. Малая часть	21.
4. Часть имущества	32.
5. Часть имущества без части	42.

(самая ответственная)

1927 года

Подпись: Насирдин Ботбай
Угуев.

254

60

Жолюктор

Жыйнаган: Насирдине Ботой
дуулу

Литература
№ 60
14 сентябрь 1981

Литература
ОТДЕЛ РУССКОЙ
Имп. № 254
119/6

iii
- 90-1
30

Satubaldijen

500	500	500	500
-----	-----	-----	-----

500 gemengd 2

2,5 nlu.

ی ق ۱۰/۲۶۵

بنو سناد

نویسنده

بنو

بنو

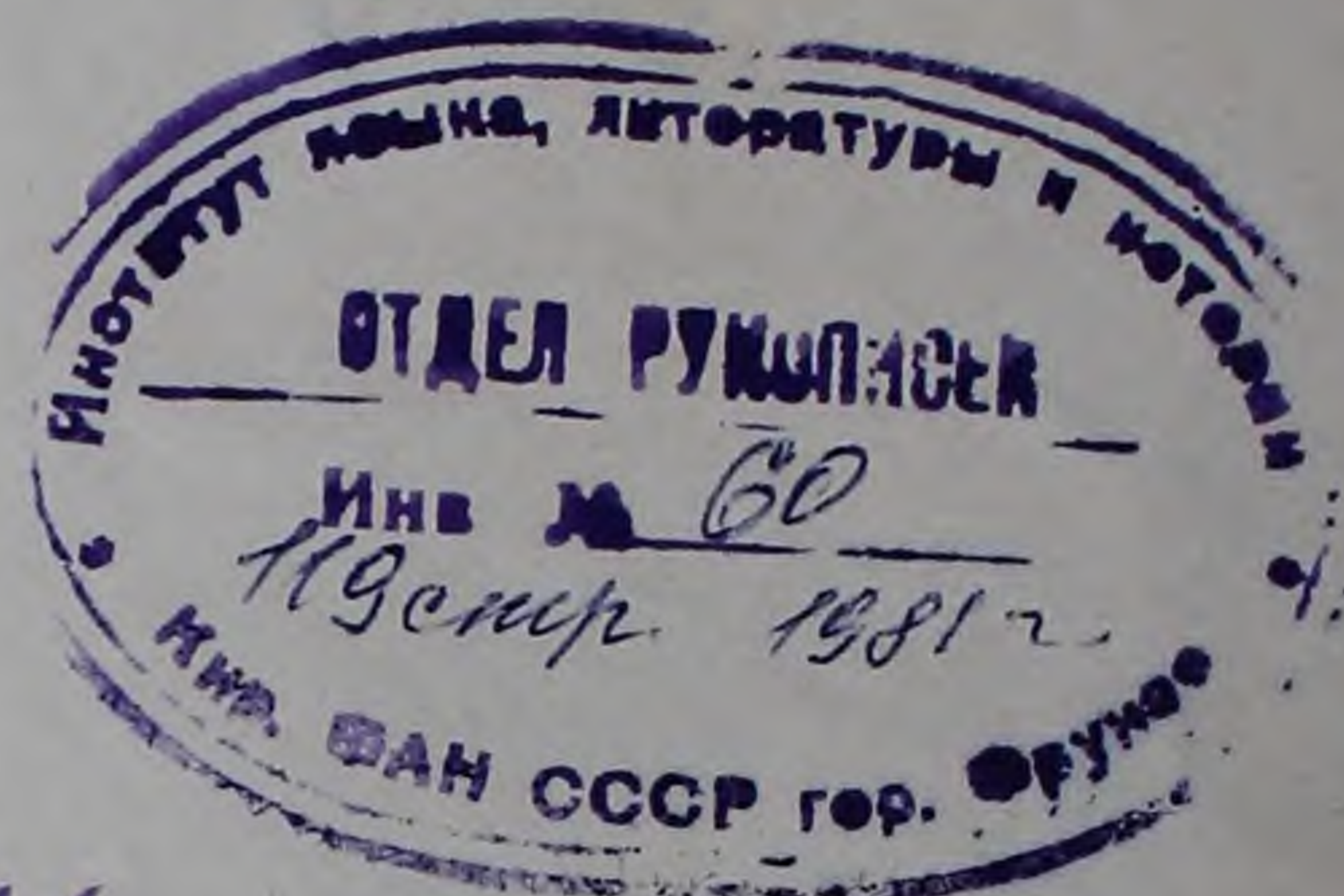
№ 33

Төбөдөн ел адабиятынан.

Саяхат № 40

И. С. М. Р.

«Түбө гомогтор»

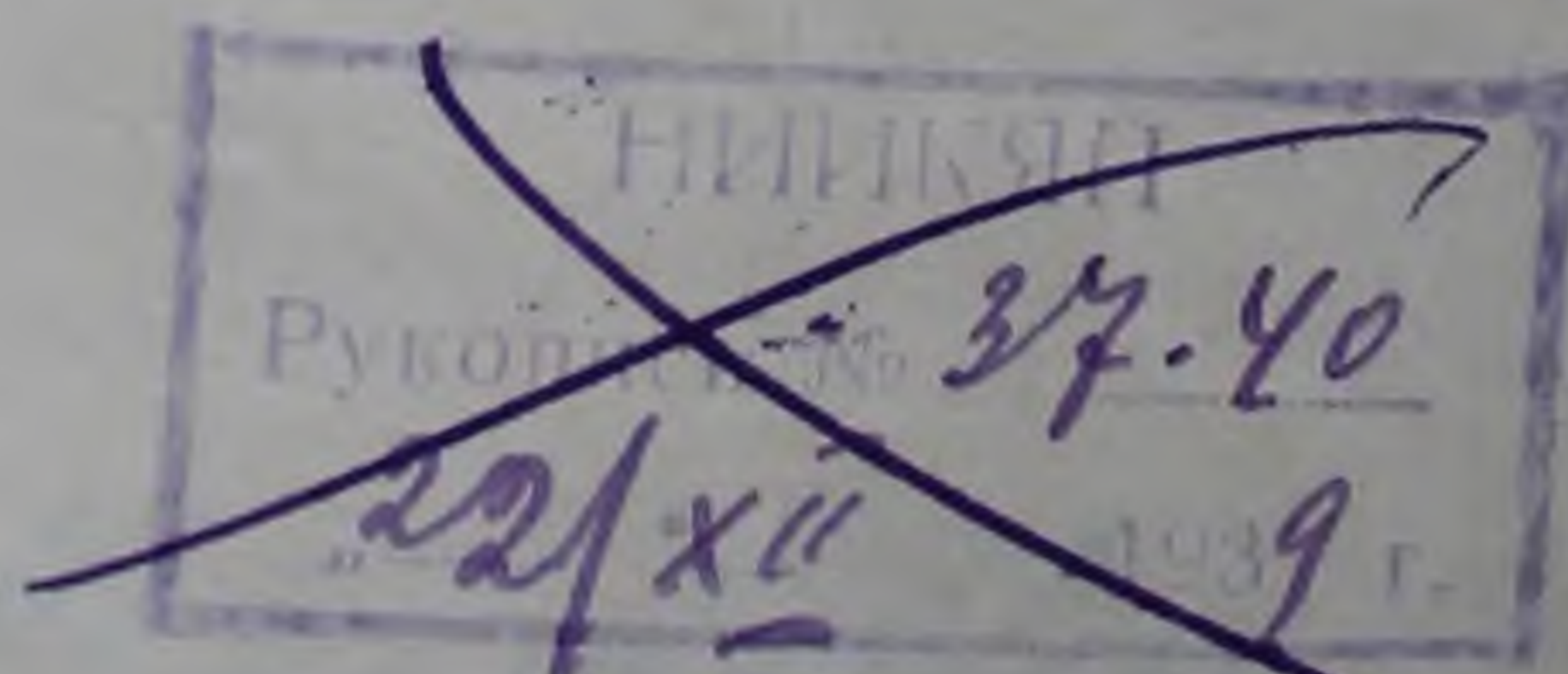
— Төбөсү түш —

Сыйнаары

Бет.

+ Гекке тар, Гетте тар.	1
- Агылдан дыйган	12
- Саман гатон	21
+ Түз гоммен	32
- Сал менен Бекдан	42

Сыйнаары: Назардан Ботожуму

25-октябрь, 1927-г.

пизина

Qorayordan el adabojatnan.

Qanun № 40

U.K.B. m
8

— « Qoo qonnoqlor » —

— Buvno'turu —

Qojnayoq beto

Qere tar, qeto tar 1 - 11

Agoldun qatun 12 - 21

Qaman qaton 21 - 32

Uz qarmen 32 - 42

Cal meren Ber qan. 42 -

Qojnayan: Nasro'dun Botaj ulu.

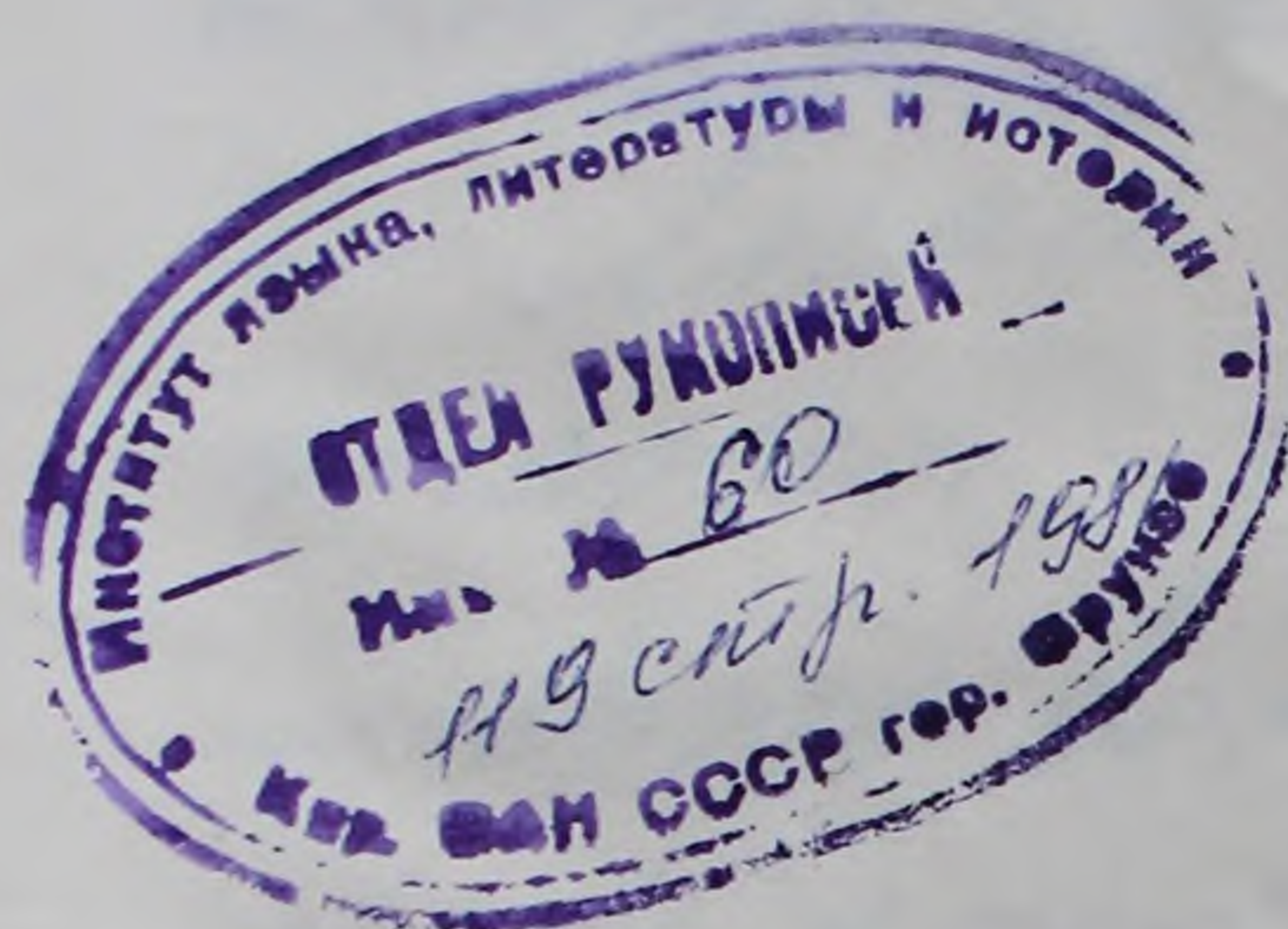
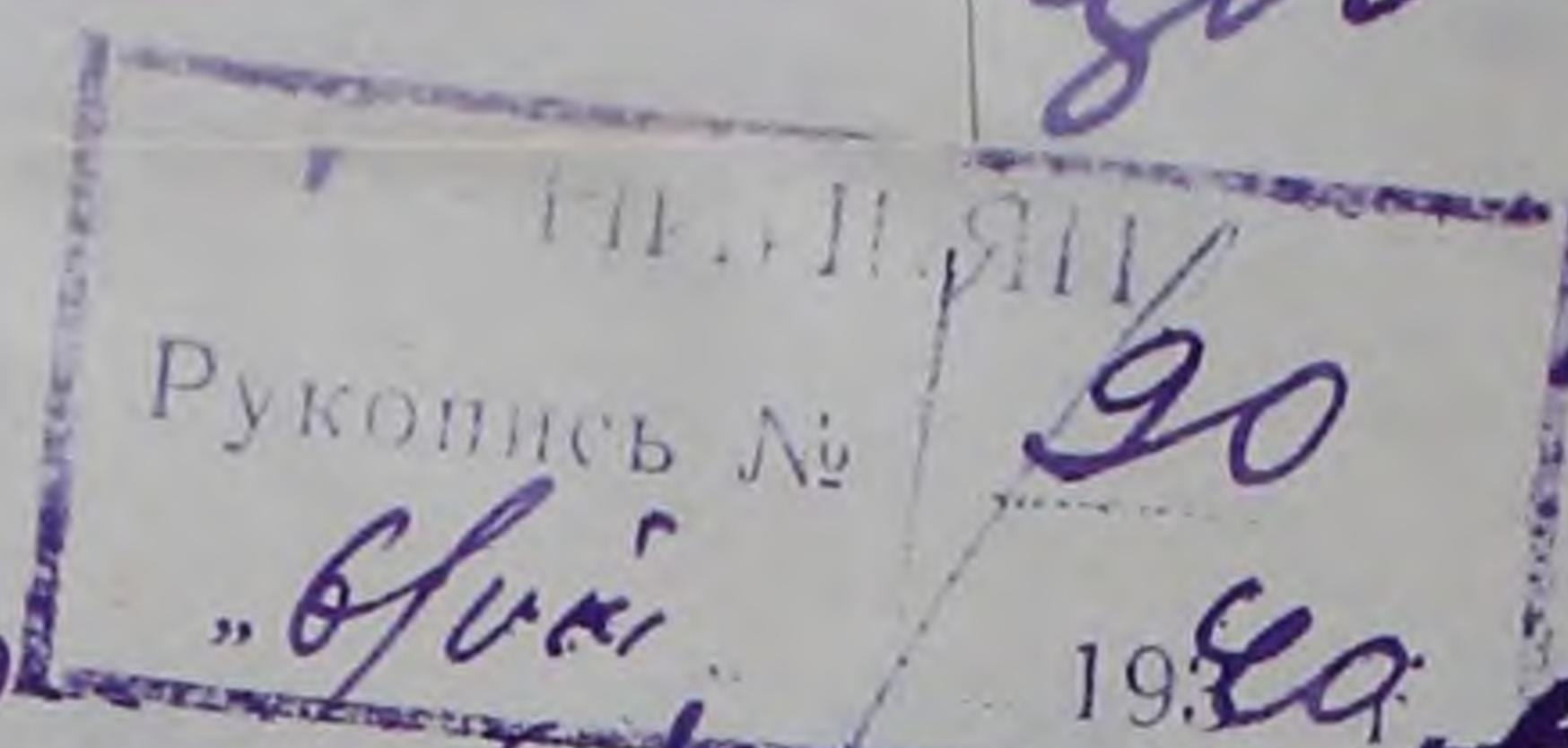
25/X 1927-g.

Prunna.

Çajnaçan: Nasırdan Botaj ulu.

~~1. I - turu~~

Çoo çamaçtar.

1. Çere tar, çet tar.

Çor baş.

Çer çere tar, çana çet tar bar eken.
Çet tardan çet gara torpaq, çere
tardan çere gara torpaq, çet tardan
çet enes, çere tardan çere enes bar.
eken. Çere tards çet tar çerelek,
wuk tarın suruk çojucu eken.

Çere tardan çet oğurdun
boloyun.

Çere tar "Uzul çet tardan wuz
tençdeğimds alsam eken," deb çurdun.
Çer kum wuz bajdan balas çet oğur
ajdas çuruktu:

- Oj bajdan balas, çet oğurdu çajda
ajdas barasın? dede çere tar.

- Çajtarok çurumun çere tarbaatı, dede.

- Bajdan balas, uzul çet oğurum.
du sajb meldeğesin? Men çerdin

meesin, beeg-garden cooyara
mustajimn dede.

- Maqul sen ozondaj qolsan,
gete ogurumdu berejn. Ante
alhasan, sen maan emne
beresni? dede.

- Anda men saa baq otum
menen qul bolub berejn, dede.

- emn sen qacan mustajimn?
dede bajdon balas.

- Sen erten daqy ogurumdu
uzumday qajtarok kel! erten muz
tagab dede.

Bajdon balas "maqul, dex,
ubadalagok kette. Gere tar galayoz
torpaqun sojdu daqy meesin
alok oz qerge, beeg-garden alok
qerge komuk, eten ujuno blok qajdu.
ertes bajdon balas ogurdo-
zun qajok, cooyok keld.

"Qana emn gere tar baator,
gerden meesin, beegsin cooyara
muztas! dede. Oro, ber qajsa-
lab, mee komqon gerde muz-
tado; mee coqto. beeg komqon
gerde muztado; beeg coqto. Baja
qo gerden bajdon balasimn gete
ogurum meldegre alok qajdu.

Çetê tarden çetê torpaqınan
ajırlıyans.

Çere tar çetê oqurun ajdak,
alok, keconde bajaq çetê taraya
kelde:

- E çere tar raator, bul çetê oqur-
du qajdan aldın? dede.
- Oj, bajaq çaloyz qara torpaqın
qana? ozon sojuk, çetê boluk,
çetê çerge koruk, ar koron, korden
oqur boluk qok desem el, çetê
oqur boluk gotu dede.

Çere tar ketib galayanan
sojon "Atan koru, kor-da ele
torpaqtorkurdun sojuk, uzuntok
ar korokdons çetden oqur bolso,
kok ele oqur bolokju?," dede.
anan bajaq torpaqturun sojuk,
çetê boluk, koruk, "Oqur boluk
qok!" deise ele estere soq.

Çetê çetê torpaqınan
ajırlı, çere taraya kelok, "Sen
kord emone aldajın?" dep uruk,
taron tazga suruk, oqurdurun
tartok, alok, çetonn çetok boluk
alok.

Cere tarden bor too alton,
kumugtu boloyonu.

Ceretar "Oj atandon kom,
bularoya ~~...~~ daoy borob
qolsam ezen "deb, ajlanuk
qald. Anan bor bajdan komur
qurtok alam deb, bor taosunun
kunen surak, alb, taosun bor
qayona komur, bor qayona kul
tendensok, alb, qandan qordaronon
ordosuna barob:

- Oj Ceretar baator, artinok
qurqonuy emone? deb, ordosoy
qordar suradu.

- Oj bul qandan alton - ku-
mugtu, uzundaq ~~...~~
artinok qojdu. An qayso Cerge
barok qurqon! deb ded.

- Oj baator korsotkun! Koro-
luk, al qandan alton - ku-
mugtu qandajaj polat ezen
ded.

- Qoj, korsotqajimun. Koro-
komur, kulso kul boluk
qalat ded.

- Qoj, baator korsotkunun!
Kul, komur bolso, borob-da-ek

altın-kummuş bar, oğandan
 buda ele salık berer. deb,
 bolşoj çatık turımdı.

Komun çayın ceet daşp
 korso, komun bolub galat, degen-
 men deb, ele alaganın gajoyu-
 lak ıylak galde. Bajaqo qoz-
 dardan naars ele kulub galde.
 "Kulub gajdunıar eme bıjaoşp
 kul bolub galde. Menı olıurqu-
 lo! Menı gutqula!" deb ele ıylaj
 berde.

Anan bajaqo qandan
 qordarı komun çayına altın, kul
 çayına kummuş salık, artık,
 berde retede. Anı taage artınok,
 alık bajaqo çetı tardaroya keldi:

- Oj çere tar baatr, kul emnenı
 artınok çurğonunı? deb suraştı.

- Bul artınok çurğonunı al-
 tın-kummuş dede.

- Anı gajdan aldanı baatr? deştı.

- Munı qandan qordarınan
 aldam. Bajaqo çaman ala-
 çoyında "ortık, alık, kulun bar
 çayına, komun bar çayına
 artınok, "kulgo kummuş, komunı
 altın beresınektı?" desem ele
 berde dede.

Çetê tardon çetê alaçoşnan
ajroşanê.

"Qana baator, altin-kumunçundu
korrotên!" deb çetê tar rardu daşp,
"Bor daşp rişuntoln deb, alaçoştarên
vîrtok, çetê çetê aqurmo artok, alok,
qandan qordarên ordosun korroj
çoroştu. Qandan qordarên ordosuna
baroyandan wijên, qordar coşp; ~~çetê~~
Çetêtar pul emnener?" deb smaztu.

- Kulgo kumunç, kumunço altin
beresmerê? deştê.

- Bular çondo "butub galayanê?
deb, qordar tardardê qarmak, alok,
tarên "surub, gojo berzê.

Çere tar^{qa} çajta kelok, "Sen galok,
çitok^{son}" deb, çere tardo qarşêda-
tok savazê. Çere tar "Men çon çitok
ele alpadomê? Alayanmê koruk
turhajsomarkê? Siler dajrên taşê
ala alhê çurhajsomarkê aqmaqar?"
dele.

Çere tardon djan enesên
qandan ordo qoruna alaştorjanê.

Çere tar "Aj atardon koruk,

Bular men ar qacan uruk qordug
qolmaq boldu. Bularde bir qolu
olturub qanun tenbasa, tenbas
boldu, debs secede ajlab qurdu.

Bir kum Cere tarden enes
olub galibter. Enes olgandan
kijer bir bajden atonin kucun
surab, alib, enesin qomqab menen
caab, ~~on~~arub, alib, qandan qordar.
non ordosuna bardi:

- Oj Cere tar baator, bul onorub
qurqonun emene? dede qordar.

- Bul qandan qor, sejdokke
onortub quror dede.

- Qandan qor bolsa, korsoten
cere tar baator! dede.

- Oj qoqij, aton aras, uruk
qoyub ketet. Olub qalsa qandan
qoronun qumuna galbajsh^{men}? dede.

- Oj olub qalsa, yerde de ele
qoraja qarapodaj qor bar, alib ket!
Korokur dede.

- Oj soler, ar qacan ele uzuntub
qalasanar. Em aton uruk
olturor dede.

- Oj tugonur, a, kumuda - ele
alton - kumuzundan tolab porke-
dush ele? Also tolab berel dede.

ent

Anan bajaq qordar tegeyretib
 "tuşuro turajan bolayando, saqan-
 coşunda "wz şobegese bar enen,
 temenib, temenib qajdu ele at
 manşukib, kelib, kotorub urdu.

"Atanın qaqıj, nalat kım-aj,
 qandan qoz olub qaldı,, de bele,
 bordob ijlay berdi. "Qaj eme bu
 "wz qoz bereli,, deb, ordadaşın
 qordarı "wz qoz beretib.

Çetü tardan çetü enesın
 olurgann

Çeke tar enesın "wz çerge komub,
 qajub, qozob onşukib, alib, çetü taraja
 keldı:

- Aj Çeke tar baator, bul onşukunı
 emne? deşti.

- Bul onşukunı qandan ordo
 qoz, enemde "olurub, alib,
 olgan qozaja "torun qoz beresimertib?
 desem ele enemde alar alib,
 qalib, uzunı berdi dedi.

Atandan kım, borde ele ene-
 leriborde "olurub, ~~olurub~~, alib,
 uzuntub, barib, borden qatın alib
 alsaq, bolşajın? deşti.

Daayo cetao ceta enesin olturuk,
 alib, qandan qordarının ordosuna
 kelib "Olgan qoraya "tunm qor bere-
 senenki?," deb beristi.

Qordar qarmak, alib "Olun
 qoraya daayo "tunm qor bermentin
 ele?," deb, tarın "surub betin tutub
 qajo beristi. Andan kelib, alib,
 Cere tardo "olosolin qolib urdu:
 "Sen "wado aldad ele enekord
 "olturtun, "aruburdu urdurdu,"
 deb.

Cere tarden eer taguridun,
 qana attun bolsonu.

Cere tar "Altan koru, bulardan
 zorduruyman qutula albajt exen-
 men oyo " deb, "kor kum talasaya
 cagsa, talada kor bajdan balas
 "too qajtaruk, "quruk qoluyat. Bal-
 nin "kor koru soqin exen:

- Sen bajdan balas bolson,
 emne icun korundun ajqtoruk
 albajson? "Cere tar.
- Sen ajqtorasenki dede pala.
- Men ajqtora alaman dede.
- Ajqtoran, ajlanajon abake,

emne suraoyamudo berejon
dede pala.

— Emese sen ayoja turojan
bolson, guru! deb, eereetik, alb,
hor garaoyajden arasma barok,
kijon kecequn ceetik, alb, oru
kijok, balam garaoyajaya ceto-
rata nek tamok, salok, aton
monok, alb, bajagb ceto taroya
kelde.

Cere tar, Ceto tarde quduqqa
"tuzukub olurgom.

— Oj cere tar baator, kul
sonun eer taqumduu atti,
aldagb kijomdo gajdan alden?
dede Ceto tar.

— *uzul* gajta hor quduq bar
eren. Ozol quduqqa "tuzukub bar-
sam ele, arb gajonda sonun,
sonun attar bar eren, ozonden
"monok coqtom dede.

— Cere tar baator, anda at-
bar erenun gantok holekor tuz-
sak? dede.

— tuzkandan kijon at oru
ele korunuk turat. Suler, anda

tuşkando haarsınar çaport
tuşkagulo! Borden tuşkulo!
ar boron, borden usun coşuq
qojib, alib tuşkulo! Ozando
tuşuk bara çatqan "beru kel-
gole!" deb, coşuqte buloyatatek
coşrat. Ozando borden barok
tuşsınar, çetoonur çete at'm-
nok coşarsınar dede.

Çetoo keneçuk "Ato çaq çoo
çurgandan voro, ozandan borden
at alale" deb, bajaq tuşu çaq
quduqqa barok, sen tuş, men
tuş koluk, turuk, ajaşında "boroo
tuştu. Qaloyandaro "At korun-
so coşayında buloyak, çaqok çoj!"
deçte. Boroo tuşuk oldişaşında
qulaq murduna sun korok,
çan talayok, coşayon buloyalaq-
tatte. Ono koruk, "boroo çaqok
atqan exer" deb, boron artınan
"boru tuşuk, oturuk barok da sun-
oya tuşuk, oluk çalde.

Alar olgandan roşon, Çere
tax "sunca coşaten çolek, çatek
aldu. 1)

1) 1927 - çolek, 16 - çulda, Qaraqal Kantonu
ton, boluzında bsmajıl Malo ulu-
nan çojnalayan.

2. Aqıldun deşgan.

Qan "ozurloruno aqmaq koşo
tabın deş edetkeno.

"Ber qan ozurlorun "Aqmaq taab
kelgele!" deş aqmaqqa ^{vidooşo} çışeriktir.
Ozurlorun toşqa coşob, bara çā-
tob, qumaj ketorub çurqon erob
adamaya qabılık:

— Çurqulo siler aqmaq ezen-
sizer, qanaya ajdab barakoz
dedo.

— Aj "Ber aqmaq emesken,
oqat qılıb çurqon koşoboz
dehtir.

— Emese siler aqmaq bile-
sizerke? dedo.

— Kim oqat qolayandı
bulhose oşol aqmaq deşti.
Anda emese bular aqmaq
emes ezen deş, çurub, oturub,
çur ketorub kele çatqan erob
"çoo adamaya qabılıştı:

— Çurqulo! Siler aqmaq ezen-
sizer qanaya alib barakoz
dedo.

13

- Gog, baatorlar, "hvz aqmaq emeshor, coqculuqtun ajman qoo basib kele qatahor. Soler. don atonar gog, bolso-da-ele uzuntub galassnar. Aqmaq "hvz emeshor, vadeb aqmaqynde taab ala berqile! deyt.

bras ele bulor coqculuqtan "qoo kele qatqan emeler turkajhu? deb, ketib kara qatqub, qoz oqm- go salib, qoz ajdak qatqan dij- qanoja qabulib:

- Quru sen aqmaq exensin, qanoja alib barakur dede.

- Emene deyt? atandon oorum vajondor, men aqmaq emes- men, barhajmen dede.

- Gog sen aqmaq sin, kol- bosso aqmaqto bolson, taab ber! dede.

- Men taktim. Ozol aqmaq taab ber degen qanin aqmaq eren, gee bolbosso oqat qblib qatqan ~~vezin~~ vezin aqmaq degen exon aqmaq eren- sin dede.

- Quraur eme senen basin ketet. Barbasan, uzul "sozun- dun barin tarhaj-cachaj ~~qanoja~~

ganaya aytib barakha dedo.
 — Aytib bara bergole! qorunq-
 sam qudija qoj baator, dedo.

Ajigan qandan ajun-
 daayssen takqan.

Oruilor ganaya kelib:

— "Bir aqmaq taktoq ele" Gee
 qanun, aqmaq, Gee uzul exoon,
 aqmaq exensomer, deb, kelkej
 qojdu qanun dedo.

— Barok ozon alok kelgole!
 deb ~~gan~~ qan daay orunun
 qstberdo. Oruilor kelib exensor-
 den ajdak bard:

— Keco men aqmaq vdetok
 qstbersen, sen men aqmaq
 deb kelkej qojuktursun, senen
 al emnen, dedo qan.

— Qub taqso qanun, men
 orun ~~men~~ cer ajdak, dijgan-
 ciloq menen aqat qolok qur-
 gan bir qan elem; cen cer men
 aqmaq emes elem. "Aqmaq
 emes kozun aqmaq degen exoon
 aqmaq, Gee uzul aqmaq taab
 kel degen qanun aqmaq de-
 dom. Al kungu orumdu

men bugün tankajmen dede.
- Durus ajtkesim, sen aqmaq
emes aqoldum ekensim, menin
ajumda emene ber take!

Uzun orten, uyu maalaya
cejen taak beresim, taka alha-
sam, bazonda alamen dede.

- Maqul qanem, taak berelir
deb, coysk, ketek, ajlonuk, oturuk,
"Bul maa ajtganda bazon
turmak, turuk ajtkadik ele,
bul caesimda alik ber! degens
turhajik" deb bexayon qur-
cutuk, sumrun qelilik, samon-
daron tajarlak, alik, balqayon
maalonda berok, bazon cohituk,
caem alik berde.

Qan ajumdaojun taktik deb,
"Ber nan berok, eme sen ketkej-
sim, qaeen men ket degende
deb uruqsat bergende ket-
sim dede.

— Qandan tulparin sonojam.

Sen eme menin tulparimda
sona! tulpariken, tulpar emes-
me eren? Ek kün beonde sona!
Sonaj alharan, bazonda alamen
dede.

tulparde ere kungo cejen cab
berok, sajayok, sun kecorok
turdu.

Qan bajaq belgoyon
kum butkando caqrok "Me-
non tulparom emne ezen?" deb
suradu.

— Tulparom, tulpar ezen. Bur-
oq, tulpar emes bur qer ber,
antkenom: Ezerden galayazok,
rijdan pajdalanoyan ezen de-
do.

— Sen galp ajtasom. Butkul
adamda caq degen tulparde
ezerden galayazok, rijdan paj-
dalanoyan ezen dejesom. Aor
bazend alaman emnedo ajt!
dedo.

— Con sorden olaom, arma-
nom caq emesho qanom! Baz-
tan-ajaq olgen koze bolso,
surasturk, turub, andan kojen
menb emne qolsom, ozo qol
dedo.

Qan mumu bolse, enem
bole turayan ele deb, enesom
caqrok suradu. Enes "Mumu
eneso tulpar ele. Qaratunoya

"Orundaj boloyan tulpar aj-
 oyr taha alhaj cursor, talaa,
 dan kor qacir qarab, qajit, ^{qur'an} ^{kursiy} ^{ele} ^{galyan}
 ozondan toqtob galoyan eren.
 Anan tur ubaqtes bolub, tal-
 oytub tuy alhajyanon, oness-
 non ^{sen} qarab, qulunun turu
 alab, muraosun algon kor rjaya
 telab, asraduq ele," dedi.

Oness usuntub, bastan-ajaq
 cunun ajtes bergenden kijin, munu
 qantob "boldon, deb suvadugan.

Munu bolgenim: ^{qazib} Golqidan
 ezerti karub qazmata eren, qana
 "cob salarda ezekce anoyrak qij-
 qirat eren. Sun keckende
 sundan cooyar menen rjaya art-
 qb butun selub alat ekendeb.
 Qan daoyb kor nan alab berde.
 Qatons kor cohek cooluqyon
 somduq dilde "tujub berde.

Qardan tegon taab
 bergens.

"Eme sen bolge ekensin, jum
 qanmenko? Qatons qanzada-
 non tuqumukun? Usun
 "molek bergon! Boo qeto kun

kolqol, andan qalsam, öldüm
dey ber! dede qan.

Oru ajlok, bers ajlok "Bul
menü öltürhöj tonbas boldu
ajtsam-da öldüm, ajthasam-da
öldüm", deb turdu.

Bajaqo kolqoldun kumun..
da caqrad. Bardi: "Emü qa-
nom, men ajtsam-da öldüm,
ajthasam-da öldüm. Ozondaj
kolso-da armanom galba-
son. "Orundun tulqanondan
tartok uzul kungo cejon, çajon-
do çaqço bolqon közlerden kor-
ekönü çana enerdü caqutok, çä-
nura alob otur! Bolbaso roz
çarçal coçok keter", dedü.

Qan "maqul", deb ene-
son çana "tub çajon bole
turoyan ekü qalos közönü çanma
alok," al emü "sojlo!", dedü.

Qanom, emü "çajlosom,
qatınom, qan zadanon qozü
eken. "Orun, nahajco sartton
tuqumunan ekenson. Antkenom:
sen maça ekü çolu mejim-
ma qozmat çuktodun; eksonu
ten, tahton ele, ozondo-da

Arından zərəcə qorublək
 oturub, bədən emə nən ber-
 donuz. Nəbəjələr öz çamnan
 bu nəndə artıq kərə, mənə m-
 ndan bəldən. Qatın qamada-
 nın qorub ekendəqə belgəlim,
 anı aytırsa-da örunən öru
 "vələm" turat dedə.

Ozando qan "Pul" tən
 bəzən alım kərək ekən, dek,
 qoləon sürüb tura qaldə.

Erəş "Oj balam, arıraq
 səhrə qola tur! Mən abalə
 sənən maana çajəndə aytə
 bərejən", dedə. Qan turdu.

"Bras pul nəbəjə sərttən
 balasə ekendəqə. Munnun qə-
 tənə mənən qorən ele. Mən
 "tulaj ele qor tuncu elem.

Erən qan ele. Ozando sən
 ar qacən qor tuijən. Erə
 qor tuncu bəlsən, bəzəndə
 alamm dəgənənən qorqub,
 mənə mənən bu aytıq bu
 nəbəjə sərttən qatın mənən
 tamozlaşə, azəl tuncuanda
 anən erək balasən mən alb,
 mən qorəndə özə bərgəmm.

Andan conajoyondo ör tuqn
 anum bazqa boroqo oob ket-
 peson deb, quds boo alok bergem-
 mon dedo enesi.

Qandan ordunda qan
 boloyonu.

— Boldu ems sen qojon
 bolqoc exensony. Senden ems
 men surarom: Qudaj qajda
 turat? Ozonu maa anogtab
 ajtab bergem! dedo qan.

— Qanem bul qudaj ma-
 salass anaj emes, menon bor
 suraayonda beronox! Anan
 ajtab berejon dedo.

— Menon suraayom uzul;
 bor saat taq, taqonordob berob,
 Menon kojumonda sor kojob tur-
 sanox, anan ajtar elem. Bol-
 koso uzul turum menen sor-
 don aldonyda qudajda keb
 salob oturayanda keb saloyan
 men-da, keb saldoyan sor-da
 qudajaya con, kunoxox halhoj-
 bokob? dedo.

— Maqul berejon deb qan
 taayonan tuzub, taayson cecob,

berok, 'on dijgandan kojmon
kojok, porun qarok turdu.

Dijgan taqono kojok, taqqa
"monok, oturuk," "Ajda kel gel-
detter!" deb, geldetterde caqord.
Geldetter coquluk keldi. "Al
munun hazon!" dedi.

Arany turagan geldetter,
qand taankaj, kajaqo qaman
exen deb, qandan hazon alb
taztadi. Dijgan "Bar eme, qu-
dajdon qajda exenen holok al!"
deb ozo kajdon qan boluk
taqqa oturuk qaloktor. 1)

3. Cam^{an}qator.

Erden qatoru menen
vbadasb.

"Bar coqot" kor caqso sulun
qator aloktor. Ozondo exoo
"Formu bolsaq - da kor bolokq."

1) 1927 - qol, 22 - ijulda, tanq
boluzu Qara qaman caqoo.
sunda bsmajol Malo ulu-
nan cojnaxan.

Olson-da "bu bolaluq" deb,
uhada qolozitir. Qeto- segoz
qoldan rojor qatoru "olub qalib-
tor.

El qatoru alib, parsob korgo
qojoyanda," exochurdun uhada-
kor bar ele, deb, bajaqo cogot
korgo korob, qatib aldo. Qalob
osun beritungo qojastan
osun **valqalab**, qojub, ketob qald.

Bu uhaqta qatoru "trobob:
"Men oldum ele bajaqo,
sen emme qolob qerasun?"
deb, qatoru emme ajtti

Oru anda "Exochurdun
uhadakor bar emespele?"

Olson-da "bu bolaluq, tam
bolzaq-da kor bolaluq" degen
dedo.

Anan qatoru: "Elborge
parsaq eldon esa coyoq veter,"
deb, kor tenordun arasindooqo
toqajoyo coyoq veter

Qatoru eron olitub qan-
don vuluna tojgen.

Bajaqo cogot qandan

azqan mergen eren. Ozol
 cerde anı uulak, aptek, oqat
 qolok, quruk erı kalalın boldı.
 Ulın kalası qetoge coqtı. K-
 cı kalası bezke coqtı.

Ozol ubaqta bu kün anı
 uulak ketse, qandan ulu qorq
 coqtı menen it coqtı, qız sa-
 lab, quruk bajaq qatında kerdı.
 "Bu siler qandaj qarınar?
 adam qurkagın taqajdı qurqın,"
 deb, qatından suradı.

Qatın ajttı: "Men olqın
 elem, kuydam menı menen
 qozı olamın deb, korımo korb
 qatı abıktı. Oqando men t-
 zoldım. Eleborge qajtkı karsaq
 esterı coqtı qorqat deb, usı
 tenırdın arasına kelı, usı
 cerde erımdın mergenıleqtı
 menen oqat qolok qatında,"
 deb.

Qandan ulu qatından
 sulıuluqına qozıoqtı:

- Sen men alajın, sen
 maı tıjesıntı? deb.

- Men erımdı sen qoz
 qolsın, tıjer elem; sen qoz

24

qola alkajson. Bul qora
qogoton menen öründün
alın, kele alkajt, bek qojon
ajlanac dede qaton.

— Sen maa toje turajan
kolson, öründün ajlasan suvak
berqon! Men qazna turajan
dede.

Qaton "maqul", dede. Qa-
tonlon ero qancaloq kab kuse
maral atok, kece maal rijuno
keldi. Qaton arqo berkon aj-
tok, oturuk:

— Qogondo da birge olmun
dek, men menen koro gozo
qatton. Qudaj taalanın qu-
duratu menen torikte^{le} da bir-
ge braqat qolok qururuz.

Sen qalayoz uzul cerde men
alok qururuz. Bir duzman
kolso, sen ozayo aldrark elen,
aldrark elen dede.

— Men qoo ala alkaj turajan
sebekon kar dede ero.

— Sebekon emone? dede qaton.

— Oj qaton menin sebekon
uzul: Men moltoq menen.
da ala alkajt. Bajlak-da

ala alkajt. Qur koze bolso
da galayor qorok salunaya
qarajman dedo ero.

— Sens duzman ala turoyan
bolso, qandaj qolok alar ele
dedo qatono

— Mens duzman kuyun-
nun taramozonan cizratok
barmaq kooc qolsa alar ele
dedo.

— Sens koze olturo alako?

— Mens koze olturo alkajt.

— Sens tege olturomun de-
gen koze qandaj qolok oltu-
rat dedo.

— Mens uzul barmaq
kooc menen qolumdu
baylak, turuk emgekke cert-
se olomun. Boloso tulyn
kajumdu koze olturo al-
kajt.

— Enese exochur ^{Barmaq} kooc aj-
rajlu dedo.

— Qajen atandan koru-
dek, ero bolkoedu.

Ero bolkoayondo qa-
tono ijlad: "El qoq, qurt
qoq kor tuzdon arasona
alok, kelok, taztab, ero ceqandaj

bala menen koq eriqib koq
 olqudaj holdu. Taladan
 kelib, menen erikkenimda
 carat desem, menen talanda
 alhajsan. Men mondan ko-
 ro tenage tuzub ketemur deb,
 qatun ijlab qacti.

Bajqutun-da ele bras
 emeshi? Calayur ele kor aral
 tagajda bolse deb, qatunda ca-
 qurib, kel eme parmaq kooc
 ajrajlu dede. Ekos oturub, mu-
 run qatonaya parmaq kooc
 qoldo. Andan kojon qaton
 erone parmaq kooc qoldo.

Qolun bajlab, qajub,
 qaton bajaqo qandan bala-
 sen caqurde. Qandan balaso
 kelib aqotib olturnan
 bolub, urub, saajub, qorilala
 qolib olture alhad. Andan
 bajaqo qatun kelib, "Qudaj
 alsen sen! Eke qolu bajladun
 emen emigbee olture alhaj-
 sen deb, emgexke certib qojdu.
 Certi zaman alo ketib, qajub-
 lib qald. Eme oldu deb,
 tagajdan arasona alib, parub,

taştak, qatın eras tamazaşa
patk qata berde.

Qatından abalqı erı tırıldk,
qatınnon sarıyın eron
olturgonu.

Bajaqı qogıt akıdan olgen
emes eren. Bir-erı kundan k-
jın be-cara erone kelk, es alık
tırıldı. Es alıdan ^{aya} kışın gara-
sa, erı golu parmasınan ber-
maq hoc menen kılolu,
"ızın qorıl ala." Alta, qudıdan
kışınoyu, balor ^{öz} kolayan eren.
Bajaqı baldarın emene kıldı
eren?," dek, taqıdan aqron
qıqalab qarasa, erı balase
rıdın kot qasında ajrok
tırat.

Baldaras koruk atası ca-
qorı, aqron galın kulayak. Bala
atasının qaradın kergandı
tırı alab? Cırqab kardi.
Baldarınan suradı "Enen, emb-
ne ^{öz} qoluk atı," dek.
— Enen ^{bir} kışın menen ta-
maz alab, alab, kurok ele

tozokto qatat, kozaqo tartinok
 ele. Bor barsaq qalathaj ele
 uruk, qumok, coqat deb, baldan
 ajtt.

— Menen oq — daro mol-
 toqtarom qajd turat dedo.

— Senen moltoqtarom bajaq
 ele omun, qostarok qojayon qerde
 turat. Otare ee kim tije clex
 dedo.

— Soler, enenerge koluzarok
 elener, maaja baluzarok
 elener? dedo.

— Saa koluzarok otare, dedo.

— Emese menen qolumdu
 ceenolec! dedo. Eoo qolrejlek,
 qatib taranqto ceet.

Aqorok qolok, sturuk, sun-
 nun kajuna barok, qan sa-
 lun qumok, alok "Emese menen
 moltoqtarom oq daromda alok
 kelqok! .. dedo. Baldan cur-
 qab, barok, kolqarok koroo mol-
 toqtok, koroo oq daromda alok, ko-
 toruk, curqab kelqto:

— Em rijdo tamag barok.

— Bor otare, tamag on ele
 kob: Kookor, kookor kolqonle

arag, et da har. Azordan^u veb, ceh, corayab gatizat. Borge tur-da oor tojgorbejt desti.

— Emese harayla da tamag alib kelgole! Tamaggor kol-bos dedi.

„Maqul“ deb baldar cur-gab, karob, ujgo vob, „boroo hozgan et, „boroo bor vaovor arag-to alib, coyob, kele catra, qat-ton tujub tura galib, „ujdo turub gojgorram, uqtab catgan cang eromdon ujgurur hurulat eken deb, artomano qumb, coyob, „oobo, olugurdu korajundor, solerdan olgan atamar gajta turub kelir. Solerdan boorm-nardis cehesem eleb?“, deb, baldardis qumb. kele catat.

Baldar gacob, oturub tagajdoayn atasim tuzuna kelte. Atas

„Tagtohaj otub, kete bergole!“ dedi. Baldar otub kete berde.

Qatons qumb, oturub, eromon tuzuna kelgende ero tura galib koleron aldi.

„Ee qudaj urayur, senis gajis qudaj urdu. Sen emone

qulub, "ayrosun?" Qazha sen
 araz tuman turopunum!..", deb,
 qatonda qolunan ceteleb, alib,
 kelib, riydonu uqtak qatqan
 qandan ulunun bazon ke-
 sob, dib, berotib, taztab, qatonda
 koqge ajthayon! deb, riydon
 soyarkaj qojub, ekb kalasen
 seler, koqo kele qatsa, qadon-
 koqerdej ajrok cingulo! deb,
 "onu toqonko qatob aldo.

"Bor ubaqta bajaqo it ayb-
 tob, quz salib ketken qorq qogot
 keldi. Qorq qogotin beonda
 qandan kalasa menen bajaqo
 qatonaya qaahozub tura tuqan
 bor moqtumaaq qogoto kar ele.
 Ol koqob keldi. Qatonda qa-
 rab, korun qosob, "Bajaqo tob
 tob kelgen qandan kalasen
 olturub qojoyon. Qac!..", dede.

Ol qaemaqob kalub toqto
 kordaj qonodn.

Bajaqo qatqan qogot
 tura qalob, qoluc menen egok-
 ke soyarkaj turub bazon alib
 taztab. Izga coqsa, qorq
 qogot qaqaqan qaloklor.

Qora qogitli qora atun menen
taktara qoras.

Qamran qatondan
olturulgonu.

Qatonna aytte: "Qaj 'hiz bul
qerde turkajis, elshorge ketels," deb.
Qatons halhajt: "On caqto qoldan
horo qer da, el da uqul qer bolub
qalds. Tunyuluk galayon eldon em-
nesone barakor," deb. Qatondan
hokoro: Qatondan unluq vadeb qa-
lon qol kelse, uqunun ajlasun
kora olturso, degen hokorde eli.

Anon al hokoron ero bolub, sende
sende qaj - qerge barayanda sa
'hiz qora qolarman deb. "Qaj qa-
tin elshorge ketels deb, elon kordaj
alib qurdu. Bajaq qatondan
balasonon ~~ol~~ingun ala barub,
mununqun kamqon koruno ko-
mub, on el qurtun caqorb,
con taj kerub bajub kerge kum-
kor saldorb, kumbordun ero qa-
ajona ero con tub qaz qajub
orunoturub, kabeuluk menen
ero qajondis ijdorub, bazon

Tijostrob, kelob, bajaq qatens-
non ekb kutun exoono tanob,
qajonda qajo berdo. Qaton ca-
tanan ekb ajrolob, ekb qajondan
bagonda blinob qaldo. Bajaq
cogot ekb balas menen caj
baraqat qatob, oz oqaton qoldo.
"Olos da qaton, Qas da
qaton,, degen uzul eren. 1)

4. Uz qorucul.

Ber uc aqqa inolum adam
bar eren. Qonun en ulusun
aloz kedej eren. Tuntundan
calayoz toru ato bar eren.
Certoncun orto baj, kocun
con, baj eren. Qol zamanda
colog qajtara turayan cogor-
culur zaman eren.
Eras porqob alb, ulusun colog
qajtar debtor. "Men calayoz
atom ucun qantob colog qajta-

1927 - qol, 23 - ijulda, Uz balu-
zu, Qara qaman cajlaorunda
Aab Toqtomkaj ulusan caj-
naayan.

raman. Solderon qolqonon ara-
sinda "quror", deb qajutur ulu-
su.

Ozondo el coaylub, kerun
bolub, qolqo qajtarob "quruzub-
tur. Ando bajaqo exoonun
kerunru kelgen ubaqta, qar-
do xopaxonon qaloyor aton
exoo ter, malajlaron "mengo-
rob, qolqo qajtarob "quruktur.

Ber kunu kerunrunun
malajo kelob: "Solderon qaloyor
atte mena bu exo "men, bloo-
loocu boldu. Men qolqo qaj-
taroran kunu da ozonu "munk,
qajtar deb, ozol "solderon atte men-
qoret. Berre "menydon malajo da
ele ozol "solderon atte "munk,
qajtarob "quret. Ozonu "bu qof
deb ajtsanru boldu", dedo qardoxa.

Ber kunu kerunrunun
konde qomox "vest, oturub, bajaqo
qardi: "Men "tundo "uz kordum.
Exoon ter, ele menon qaloyor
atonda kerungo mengorob, qol-
qo qajtarob "qurukturunor. Solderon
bul emonoxer? Qanxon-
dun taloyon qolqonax turub,

menon calayz atonda bloo-
looyonunur dede. Eni unso baja-
go gardo aoyason: "Seni qudaj
uzundjondan carothaj curat.

Arandoooyonnan, arannada-
looyondan., deb cemeleb gajdu.

"Qudajdon hijrayu., deb, ba-
jagq ujunu kelob silamsorak
gatti. Al ketkenden kijon

"Qudaj woyan munun tuzu
onaj emez ezen. Berdon aton
mangogenda bolob curgon. Qaj
munun atona "tojkele., deb, an-
dan kijon mangorunnu gajdu.

Ulusunun toz garun-
cu boloyonu.

Gardon coroyosun taab bergeni:
Uzul ubasta gardon gara qazqa
coroyosu ^{degen} kor qazqa coroyosu qoyoldu.
Qan eline gardog qoldo: "Kum-da ^{166m}
uzul gara qazqa coroyondu
taab berse, "dunjo muluk bere-
mon., deb.

Bajagq eras ganaya kor-
do daay: "Berdon kor ulun aoya-
kor kor; ozal tuzen. Tuzundo emne
kalsa da bolet., dede.

Van bajago gardon aldorb keld.
 "Sen tuzen erensin, menin gara
 qazga arap masjon qozoldu.
 Ozon tuzundo koruk, taab ber!
 Kob kul beremin. tapa al-
 basan, hazonda alamon." dede.

Bajago ke-cara qan-ter aj-
 lason kolkej, "Deqi olgon erennin,"
 deb, "Emo ajoldan oraq qerge
 'ij togok bergole!" dede. Van "Koz
 'ij aldorb, kelt, tukorb berde.

Al gardo korok gardon oz tama-
 azon seb, "Qudajdon hijman
 galayon atonden ajbas neun
 uzul amaldo gola qamun."
 deb, olmak boldum." deb, sarb
 sanaa koluk, qatok, uqtok qald.

Bir maalda bajago gardon
 tartqolab ele, "Koz korok keldi." Aj-
 ajanajan sadasjan keteton aba-
 ke baj, gardon qorajonun ur-
 daajan men elem. Gorajonun
 mona bu qagta ne kuttab,
 badaloja bajlab qojdum ele.
 Ozol qorajonun alok, korok, unu-
 nu men erenonda bolgore korok!
 ajanajan abzga!" deb ele, qo-
 lnat. Anda bajago tuzen:

"G' hajqur! Sen harib soqatun,
 do qolob qata bergon! Sen da
 maad ogzooyan be-cara eken-
 son. Sen qanoja bolqorbejimon,
 deb bajaqon qajtarob.

"Citec qanoja kelob," Altob
 takton qanon, "hor-oq murusun
 takba albaj qaldom. Uidu braaq
 tonbej, ajbloja qagon toqob go-
 juktur. Uarunni takarda ot urub,
 qobereb, otton unu ajajotub, qobereb,
 takba albaj qaldom. Goraso muna
 ku qagta hor qogtunun vonda ne
 puttoolun hadalda bajlanob
 tirat. Barob, alob kelqob!," dedob.
 "Alta ajlanajon tugem, at ta-
 bolsa ele boldu. Uuru takobasa
 qajsum," deb, ne qogot qobereb, aton
 alderob aldo. Qan ajtum bojunca
 qardobya kab dunujo mal berob.
 Al qardob ozon menen bajob,
 enk onsonne tete boldu.

canuq
 qonob

Qan qozonon qaregon
 takqano: Andan kijon qan-
 don hor qoz balass ajlondaqob
 hor be-caranon balass menen
 ajnob, qurub qalondaqob altin
 qaregon qajotuktur.

Jan turub, bajaqo kedeydon balason
 alturmon baldu, gaxercto sen aldor,
 deb. Ozondo "hor kedey" surun murum
 amoyon "kolob, turub, anan" alturolu.
 bolbaso "hoodo uhalina galhajb
 dedo. Jan emese "Baroyon daoy bajaj-
 qo" tuzcumu alib kelgon! dedo. Bajaqo
 qogot capqan bajdon "tuzcumu alib
 keldb. Jan tuzengo "Qoromdon
 qolundaoy gaxeyon "hor kedeydon
 balaso menen ajnob, "qurub, qoqo-
 tub gaxercto. Ozom taab berzen,
 kob mal berejon. Taxa alhaj
 qalsan, "orundu" alturmon,"
 dedo.

Qajor qudajdon buyuoyu
 olgon ekemmon. Emonezo bol-
 so da een qerge "hor uqtob
 alajon dedo daoy: "Bor ero sum-
 nun aralona "ij tektorob kormoz,
 Ozondo qatob, uqtob "tuz korajon,"
 dedo. Jan "Maqul" deb, "ij
 tektorob berdo. "Tuzen ajlaso ketob,
 uqtob atsa, bajaqo gaxercto
 alayan kedeydon balaso keldb,
 gaxman tonun quduratob:
 "Ajlanajon akexaj, men orum
 ata-enem qog qetom elem.
 Qandan qoro qahorda

bajaj

golun qumb, qatib, zarcegen
 untub, taztab ketkenmen,
 men aldım ele. Qan men
 "Olturam," dejt. Qandan eb-
 teb qutqarsanır eken deb, galıdı.
 "Emese sen barıyınday, zarkeñ
 qamraya orob, turub, qandan
 qardaronın arasınday tokur
 qaray qutqurub, qober day, ~~barıb,~~
 barıb, ~~raqatıñob~~ qolaker!"
 deb, qajtarub qberadı.

Orten menen tuzen aj-
 yarub qaray kelde: "Zarke-
 to koby alıqıñ, qorıñ qabırdın
 cetende ajıñ, golun qumb, oturub,
 untub, taztab, ketib, azında "kor
 aqsaq qaz bar eken. Uñunda
 qutub qberıñter," dedı.

Qardı qarmatıñ sajsı, ozo-
 nun qemsıorınan esqı. Qandan
 ajıñ malın alıñ, yunı ketı
 berde. Bajıñ anıñ betı
 oolıya korub, "Bul emı qojın
 turıñıñ? Qaz qutub qbergen
 emenı bolgen," deb küñıldıñ.

Andan Kojon

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Tuz qorumeunun qanaya
soren ajtib qutuloyam.

Andan kejen bir ukagta
qandan qatun booz bolub gal
"Bir kaqz kelib qoz tuyt; broo
kelib, errek tuyt dede.

Ozantub ek kaqzoya tala
boloyandan kejen, qan turub
"tuzemni alderdi: "Mona bu
qatunundan kajunda bar ele
Munu kaqzoya korqorsom,
"broo qoz, broo errek tuyt dejt.
Munu tuz korub, bolub bergon!"
dede.

Tuzemni ajlas ketib: "Emne
bolso da menen aqalem buqun
getken turkajib?" deb, qanoya
soren ajtmagub holdu: "Qanom
men ajtsam da "aldum, ajtma
sam da "aldum..." deb, qanda
tozga alib, coyub soren ajtib:
"Qanom men kaqzonda qalop
attim kedij elem. Ek emen bar
ele, alar kaj ele. Ek emen or
malona tajroj menen qalop
atimda "mangrub qolub qajtar"

40
Ruru

qurubtur. Ber koem "mondon
rijundoncu qolqo qajtarofan ma-
lajo kelob: "Men qajtarasam da
ele "sordan caloyor atto mongorob
qajtartat. Togo ortonen "monda
ele "sordan caloyor atto mongorob
qajtartat. Ozoni "ber qaj deb,
qajsonuz bolkojku?," dedo.

Anan kojor koem "mon-
don "rijundo qomoz "ceob, oturu
bajaqo malaj ajtto degenden
bolkoj: "Men "tundo "tuz kordu
Eroon, tenz uzuncabq malonara
tojkoj, menon caloyor atonda
mongorob, qolqo qajtarob "qurub-
tursumor dedom. Eroo turub: "Sen
uzundajundan qarokaj "quruzum
deb, akidan cemeledo. Eroo aj-
lodu bul "tuz korqom uzas exom
bolkojo "rijundo catgan koqo
erookurdum at mongogenschordo
qajdan bolom..." deb. Ozondon
kojor atom monolkej serqob qaj-
do.

Ber ukagta "sordan qorojo-
nur qajoldu. Ser menob aldoro
kelob: "Tuz korub, taab ber!," deb,
qajnadonoz. Men sordan qorojo

hoydan:

"Uj tuktob, beymoz! uqtob tug karajim dedim. Ozando sordon az tamaqta qeb, sarb sanaa kolub, uqtob galohimur. Bor maalda bor koze kelob ajayottu:" Qandan qaroyosum men aldum ele. Azanu ne puttab, hajlab saldam ele. Men ajthayon! Ozol qaroyosum alob, berob, men qutgar deb galonda. Men sordom qaroyosumdan takqan sebekim uzul dedo.

"Sordom balandordan zarago qoyalayandob maax koze sebekim daryo keldim. Emu alsom, baland haxraaya maldum holdum. "Alsam da aymanum qoq deb ajladum. Daryo uqtob qatso hajrago qotom bala keldi: "Qaburda ajrak, qolun qunob, qatso unutub ketken qerimen men aldomele. Munnu qandaj qob lam?," deb. Ozando men "Qamroya orob, aqsaq qaraya qutqunob, qsherb, barob aqqa tongob qola ber!" dedim. Qardob sojdunob, zaragoroda taab berdim. Bul qajsho - erker, qoz erenen qantob bolgajimur

deb qanaya aytte.
Qan usul "soruno vaaris
kalub qutqarib qeberde. 1)

5. Cal menen Bek qan
Cal menen Bek qandan
sajloqam.

Belger "bu zamanda Bek qan
degen qan bolayan eken. Azol
qan alt ~~orunum~~ eercotib, talad
aya an ulab, mergenesler
qolunaya coggan. Keerke turun
qajtib para qatsa, "bu qarayan
cal alduna cogto. Azondo qan
cald sijnomnan salam berde.
Gaq, baqqa sebek menen sa
lam berdeki? :

"Salaom alejkom calom,"
deb salam berde.

Anda cal: "Alejker^{me}ve sala
qanom!" deb, alin aldo.

1927 - 86l, 23 - 6jilda, Toz boluz
qara qaman qajloosunda,
Oalo Taqtomkaj unlunan
qajnalayan.

Anda gan ajtti: "Netu toqur
aya satarokh?" deb.

Cal: "Satar elem al goq,
Sattuar elem mal goq" deb,
gook berdo.

Qan: "Erten, aldona alb
arstan esheromon. Oran sath
qumbat sat!" deb, galayo tuzuk
"qonaj berdo.

Bek gan meneren cal
den gorunun maanasi.

Goldo kor az barafandan
kijon qandan qogtere suradi:

"Sor cal meneren tujug, tujug
ele kor sor sojlostunur. Kor tu-
gunkaj galdaq. Al emene de
genener?" deb.

"Uzul altoq, uzul gorun
tabqala! Siler orun bolsomoz
al gan ele bastorb qurgon kor
cal kolso, siler takkaxodaj eme
nesener? Erten, tuzko cejon taab
gookun bergole! Eger taba alha
sanaq basqarda alamon,"
debo qan.

Anda alto övüdüni ajlass ke-
tob; "Bul emne? Munu qan-
tob tabakor? Emne emne qolakor
Bajaqo calaya karakorob?" deb,
aqeans mol alob qajta uzul
Funu calaya keldi:

- Ajlanajon akorqa, bajaj
qan ekonuz emne deb "soj-
loztunor? Azonu qan: "Tarak
berqob!" deb, ajlakorob ketob.
"Oten, tuqton qalsanor bayb-
nandob alamin," deb qatat. Em-
ne kerok degenob al! Uzul
sorunorun ajtob ber! desti.

- Anon ucunde kob takkaj
tuqon "soz qaq. Emnesin
surajonor dede cal.

Bajaqo qogotter caldon
astob, ustuno tuqub, galob,
galharob: "Ajtob bergon!" deb,
qanndayb aqcalaronon
baaron berob; "Uzul "menob
kelgen attorokordan tandob,
turub, onun qaqtoronob
alob ele, ajtob bersen, eken,"
dede.

Cal "Bokostin emne ajtob
berojon" deb, "sorun ajtat:

Gardan

Qandam: "Assalamu alaykum
calom!," degen: "Qudajdon
vragmatu kor bolsun," degen
sorun.

Alejnum^{re}ve salom qanun
maa kor bolayan saa^{re}ve bol
sun degen sorun.

Qandam: "Hetu taoyuroya
satasunke?," degen: "Ne aj
vztek taoyur aj emme keker
qatkajson," degen sorun.

Menon: Satar elem al
qog sattoraz elem mal
qog degenon: "Orum qetoz-
tum kalso, uzul senin ajt-
qanindo ele qolar elem, "orum
qetozkejt qanem ^{degen} sorun
deb qok berdon.

Anon qanaqo alto ar-
tando suvatu: "Citeny aldony
alto arstan qoperem, arsan
sathaj qombat sat!," degen
emne? deb.

Uzul altoon
arstan emej emnesun? alto-
ondan ajabaj al dede ele qan
Oncaq, kab alayanon qog.
Bar eme qolunar bolsun!
deb, cal qogotterde qajtarde.

“Eordun maanason tak-
gan cogotter Ber gan
aldonda.”

Cogotter ertese “tusto gan
aya qoob herungo” taktoq, deb
barste.

Gan: “Soler, mum arungo
takganonon qoq. Bazqa koro-
don uironub keldoner. Galp
ajthaj con ajtqola! Galp
ajtsanor daay baronvarda
alamun, dedi.”

Cogotter qorqonunan;
“Bajag caldan barok, surak
keldor ele, dedi.”

Ajayonda gan: “Altaay
koroqok kor calca kalhaayon-
dan kijen, slub alhajsonarke
deb, acumlanok cogotteron
qutqarda.”

Bajag cal ayon mena
haj kalub, qatob qaloktor. 1)

1927 - qol, 16 - bilda, Tan koluz
qara qaman qajlaorunda
qasun Soorombaj ulunan
qajnaayan.

Urb. 22
8

288 x 26.62 x 46.13 =
33,488 aner.

2. Mytag mlu

25/X 1924-5.

nummer

N = 34

Газы № 37

Ways from el adakpatonnan

« Goo gamaglor »

U 146. m2
f

II - III - IV - turlozu.

Gijnasys

Bet.

Tax bala	1
Kedejdon gaz balaso	12
Çotom bala	19
Gaysq mergen	44
Balasar qan	51.

Gijnasyan: Nasreddon Batay melu.
col pomraj melu
~~Seorumpaj melu~~

5/XI 1927-ç.

Prunna.

Qoyundan el adabojatman

— "Qoo Gamagtor" —

Ushb. m

7

Qays № 32

II-III-IV- Turloom

Qojnaos

Bet.

Tax bala	1
Kedejdon qaz balas	12
Qoton bala	19
Qajiq mergen	44
Balassor qan	51

Qojnaosyan: Nasroddon Botajmuh.

5/XI 1927- G.

prunna.

Gijnaayan: Nasreddin Kotsj vuku.

II - Turdaşın Goo çomaglar.

1. Tar bala. 1) 2)

Tar balanı ata - enesi nakaj-
cı şartqa qul qolub bergeni.

Bor aboşqa kemşor bor eren.
anon çalıyor tar balası bor eren.
"Ordun soğatı keşegen naçar eren.
Balası-da soğat qolub bere al-
kajt eren.

Bor kuru ata - enesi: "Bul
balakor soğat qolub, berok çan
sağtatırsa, alok, çurub emene
qolaboz? Andan koro barın

- 1) Atın tartıq qolunen tarabınan qajdu.
2) 1927 - çol, Qanaşol qantonu,
tarı baluzında bsmajıl Malı
vulunan gijnaloşan.

ajogtorok, qul qolok ala turayan
 borogo berok, deb, bararaya alok,
 barok, "Taron ajogtorok, qul qolok
 alumen kom bar?" deb qoldotit.

Ozondo kor qorol nakajoc
 degen nakajoc sart "Maad ber!
 men qoromat qoldorok alamen,"
 dedi. Ota-eness bajagoyaya
 berok ekerdi.

Tar balanen nakajocnon
 qorok menen tarozqan.

Nakajoc sart balanen bazon
 darlak, ajogtorok, alok, erkine col
 aqorok munuk evedu. Ozondaj bal-
 so daqok balaxaya sart ox rijun
 erok korgorokodu. Tyn balaxanda
 nakajocnaxaya kirgirik, qajub,
 oxun ber berok, salok kete beret.

Bala: "Men omur kajumca
 ele gagzobq korok qaraxayok
 repede qamalik qatamk?
 Qaj men mundan aqorokod
 ber deb surajon. Berpej turayan
 balso, rijunun beon ~~...~~ ~~...~~
 bulaxajon," dedi.

Orteso kelgende: "Menon ^{S... 96m}
^{C... 96m} kelet enen. Maa aqpeyonda
 berok, ketok "gu!", deb surada.
 Al berkej gojad.

Berbesen muna deb, nahaj-
 gananon "cone. 06 min. 56 inq braska
 qoldo. Orteso kelok, balam uruk,
 saajuk, "Mundan kejon mundaj
 golhaj "gu!", deb, keconde aqpe-
 con berok ketimen baldu.

"Iz kum "Munur ijju
 gandaj holdu enen? Teqo ele
 maa kargozhajt", deb, artimon
 aqmalak, quruk, oturuk, bajqak
 qarasa, "Iz ele qurortaj ijdon
 gulundaj tutun coajat.

Bardo daaj "Kerok barsam,
 camon koraku?", deb, "Iz ar
 taqtak tursa, ijdon qoz coaja
 kelde:

- Bajaqo atamden baajok,
 qurgon balas ^{sensenski?} dede.

- Coqa dede bala.

- Qaj emu sen atama ko-
 runko! Korunson ele olturuk
 gojat. Atamda qorq "Iz turdu
 "Onor bar, mendu qorq "Iz tur-
 du "Onor bar, agann saa "ijro

tamun. Sen men alayon!
 men tojemon. Bor-aq sen onor
 ujonuk, onorluu balayandan
 rojon, men toxtab ketregon!
 Adandan artiq onor qalayon
 oya qan qorunda beremon
 degen. Ans alayandan rojon
 men unuthayon! „dede-daay
 oruna tukunub bar eme, deb,
 qobereb ijde.

Tar balanon qulduqtan
 bozanoyon.

Tar bala ertese naahajcoy
 „Men saa qaqz ele aqsoz
 erk-ne qob qornat qoldon. Oqol
 da-ele qetozet. Men barob
 qarboyan ata-eremde baayb
 alayon. Men ketregon! „dede.

Naahajcoy: „Sen men ketu
 bejmon. Otandan bor qolu
 alayonmon. Bazondan taron
 ajogterob que qob alunaya „
 dede.

Bala: „Qaq, menon bazon
 sensor ele „ayjayat kelmen.
 Saa men erk-ne qob qaqz
 ele qornat

ele qarmat goldom. Emre so
turkajmon ketomon „deb kas

Naahajes artoman qum
qarmak, kajaqe gerden wuz
muqtazib qarwaja barozte. Qa
26 surastorok, sturuk: „Qaj em
bozatqum!„ deb, balam bozotus
qoberde.

Tax balam naahajes qajra
satis alayam.

Bala goldo bara qatob:
“Anorlum balayomun contob em
Qalqob eken? Sonak karajim
deb, ajuna emone kelob, azal
bolajim dese ele ajundayob
kolub galat. Qyon-tub bala
“xumun anoruno qubanoq,
“ujuno keldob.

“Ujuno kelgende ata-ene
-“Buz monda tamag taxob,
“ce alhaj qursok, son emone
qetob kele qajdub? deb wuztu
-“Solerge tamag- az taxob,
berob karajim deb, keldom
dedo balayob.

-“Baqanda emone qobob

bayramy dede ata oness.
 - "Ezi goldo eslerde qor bolka-
 aybidaj goldo bayramun. Men
 ertey kor qocqor bolajun. Bar-
 zaraya alok, barob sat! Bar-oq
 mojnundan bajlaxayan coxti
 satha! dede bala.

Ertess ajtqanondaj qoc-
 qor boldu. Atass alok, barob,
 bararaya salok, ~~satok~~, mojnun-
 daj coxti sathaj, ozu ke-
 rek-qaraxon alok rijuno
 keldi.

Atass rijuno kelgen-
 den rijoni, bala qubuluk,
 bozonub, alok rijuno keldi.

"Eme ata, men ertey
 qarag - qabdoqtun kor qarayo
 bolajun. Ans-da alok, bar-
 rob sat! Cuganundan satha
 Bazqa romge satsan sat!
 erel bajag naakajevaya
 sathaxon!," dede.

Ertess qaraxon saldurub,
 monob, barob, bararaya salok
 satok, boluk, cuganun sathaj
 rijuno keldi.

Bala kor upaqta qalxonca
 qubuluk

gubulub, alok al daayo "rijn
no keldi." ~~Uteru~~

"Uteru men carayan
hura halajun. Bujlonda
satha! Bajago naakajesaya
satha! Andan bazqaya
sata bergon!," dede.

"Maqul," deb, ertesi hura
ram bararaya alok barda.
Al da-ele kelet garrodar ba
lub, bul da-ele kelet garrodar
bolub. Baaronan azob bajag
naakajes coyob catat. Al ba
la ekenn kelet ekenn.

Naakajes azob, oturub,
bulun taqtatub, huraano al-
maq bolub: "Bujlase menen
gogo saton dede. Akozga: "Buj-
lase sathajimen. Orumo ke-
rek..." dede.

Anda bajag naakajes:
"Menen cotsom gag. Orumo
menen bajlajimen. Buj-
londen baason taqtatub saton
dede.

Akozga: "Toonun in haas
ganca kalso, bujlange da
azanes," dede.

Naakajet: "Eme munu alturojum.
Menni "morumdun kaarin ~~stamuk~~ ^{"ujronup},
alok, qok, turojanun koreu qoz ta-
laqton,, deb, taonun bujlare merer
satek alde.

Tar balanon naakajecodan qoc
qubuluk, quruk, qandan, qoron
alapan.

"Bacaxar, eme majnungdu
kesemon,, deb, naakajecanasma
aldna bajlak, qajuk, kekotok
turdu. Keconde taom sajqmaq
baluk, ujun kordaj alok qurdu

Cetelek kele qatqonun qor
koruk, pala ekonun taarok, koc
qon tazqa caak, sendrok, qatok
taztad.

Naakajet qoron caqorok: "Bac
to task kel! Bul bacaxardun
majnun keson,, ded.

Qor "indemog baluk: "Bac
qonok qajda qajdun ele? Tark
alok qajdun,, ded.

"Emese sen munu qor
mak tur! Men task cvojaj
deb, taom qorona qarmatok, tar uj
korok ketu.

Qor ta

Qora taonu: "Bar emba baator,
agoro "norumo salib, qurub sen
cezesem," deb, qajo berob: "Alta, tao
qalundan coqob ketto..." deb, qaj
qorob qaldob.

"Bacaxarda cezesem," deb,
artonan qurub, oturub ceterde
bajaqo tao caxnaayan kagueru
balub, ucub vete berob.

Anda bajaqo naahajec ba
salun-caxalun caxnaayan bla
con balub, kaguerkardoru qorob
ajlason ketob.

Kagueran arajob aldora
turaan balayando, taktoyan
ala cijreca bolub vetu. Berob
turumtaj balub qurudu.

Turumtaj alob, qeb ajla
son ketogende, bor qandon qo
roona barob, baqton arasona
qul bolub, onub qaldob. Berob
kab taranes balub terob kordob.

Bajaqo baqton beone qan
don qoro kelob: "Borden baqton
arasona bras **guldor** orkan
turhajob?" deb, cetnen "bor ta
nurub rijuno alob ketto.

Taranolar kuldordu terob
balub qarasa, bajaqo bala qe

10
Atandan kom, gandan goru
kelok turat ele, asal alok ketken
eken,, deb, dubana kaluk, alok,
gandan eggonon aldona haru
aq uruk turdu.

Gan dubanaaja mulun
berse-da alhajt. "Emo saa e
ne kerok?" dede gan.

"Gordan kalada kor Gul be
eken. Galayn kalam kor ele; uyu
corub gattole; clujrodo uyu
gul darseren; ozann alok be
senor eken,, dede.

Gan goronan alok bermer
kolro, goru herbejt. Goru kolporo
kolhaj catib, alok, guldu gan
dubanaaja bereronde, hajoy
gul tarun kaluk, gar deb, tog
lubgalde. Al tarunnu duban
kor tob gogalum taag, kaluk ter
baztado. Tarunnu terob, kaluk
taqtor arajob, kor taag, kaluk, sa
konob, gaayonob turayanda, q
don kepeemnon astonan kor con q
"dahat coaja galok, taqtu ter
poratob, passob, qeb, calomb, cup
nob, turub:" Salom alajikum
ganon, adandan artog "mor
golayanaja gorondo beremnon
dehedon

depedonorko ek ?.. deb, İm ele
sub-sulum egeot kalub galdu.

Qan palasa vaxano kala
dunijo muluk menen qor
kerok, andan kejon bajago an
rijotkan naakajemni, qor
alok, al qaman tar kala
el qurtqa egeoter kalub, qor
tak galagan eren.

2. Kedejdon qaz palaso. 1)

Kedej qaz palason tar-
hijaya bergens.

blgero stran ramanda İm
kedej akozqa bar eren. Al akoz-
qanon tort palaso boluktur.

İm palason: "Qrumun oaqo
qola turayan qerone tahzora
mon..," deb, qolunan ejetlek, ar
qajso qaraya kerok, quruktur.
Qzantub, qodors palasuna

1927-golda, Qaradajol qant
ton, kaluzunda Muqam-ket
Gaitok alde ulunan Qjethaj
Colpon baj ulu qojnayan.

taka alkaj kele gatab, gal ko-
junda mo'ort caros gara taz-
ten ustuno kocugum gajub, otu-
ruki: "Okuz" dedi.

Anayca tazten aldonan
noz kozb coyob keldi: "Sen emne
"ucun menb coyordun?" deb
suradi.

Bajaqb oluroyan adam:
"Gaq, men senb coyoyan
qamun. Oxumdun alom qur-
oyanman uzkurdum" deb,
coyb berdi.

Ozal taztan coyob kelgen
koz: "Menon atom da okuz
dedi.

Ahizgan "Sen emne qolob
qururun?" deb suradi.

Anda ahizga: "Men uyu
balanb coyat qola teroyan ge-
rone tahzoyan" deb, garajlab
"quramun" dedi.

"Emese balanb ma-
oya bergon! Oqitayon" dedi.

Ahizga balasın berdi-da
"conob kete berdi.

Okun Ahizgaya

Kedejdon balasb anor-
lun kalayan.

Orum ahoggaaya: "Balas-
de kelok uyu ubagta kelok
alayan!" debajto.

Ajtan ubagtasona getren
de bajag ahogga keldb. "Orum"
deb, tasten ganuna alturdu.

Ahogganon balason gete mozog
golok coyardb. "Ogondon balason"
de taansan, alayan!" dedb. Ahog-
ga gete mozogto vordu - da ta-
nej alhaj gajta "rijuno ketteb."

Orum ahoggaaya: "Daasb"
"Kelok ubagta kelok alayan"
dedb. Bajag balgayan ubag-
tanda ahogga keldb. Orum
ahogganon balason gete gajon
golok coyardb: "Ugundan bal-
lanso trab alayan!" deb. Ahog-
ga balason taanej alhaj "rijun-
no gajra ketteb."

Orum ahoggaaya: "Kelok"
"u uyu uyu ubagta kelok"
alayan!" dedb. Ahogga gaj-
tadan emereleb balgayan v-
ayonda kelet. Orum balason

Gete tulku golok cooyardo.
"Balanda taano alee!," dede.
Balason daayo taano alhaj
ubaralano ijuno kette.

Okum ahogga "Balanda
de uzul ubaayonda kelto al-
dejt. Ubaayonda kelse Okum
balano gete garogor golok cooy-
rat. Ahogga murungusunday
taano alhaj gajan.

Okum "Daayo ubaayon-
da kelto!," dede. Ubaayonda
daayo ahogga keldo. Ahogga
kelse balason gete elhoros
golok cooyardo. Ahogga gadon
wosondaj taano alhaj ijuno
kette. Kudoru usulhagan
ahogga, kelok guragan ubaayon-
daayo keldo. Okum ahogga-
non balason taztan gete gol-
koros golok cooyardo. Ahogga
hajquz taano alhaj kudoru
"uzo turayan boldu.

Kedej balason "ozuno gaj-
tarob alayandan kijon ano Okum
nun sateh alayano.

Anda Okum

15
Anda Anum abozgaaya
"Sen balanda kelere uzul uha-
gotta taant albaran, herbej-
men," dede.

Abozga Anum ajtgan
ucurunda kele qatsa, "bu ke-
muz eer toqumduu gara at-
"bu qoranun sorunda bajlaol-
turat. Azol gara at kocodo-
qu ketib bara catgan abozga-
no cogode. Abozgaaya: "Senon
balan men men!," dede.

Gara at abozganu garat:
Sen Anungo barozanda, men
cete gara at qolok coqarat.
Azondo ekb gara attan kojim
ucurucu gara at qolok men
coqarat. Azol ubaqta qana
qarmayon!," dede.

Abozga bajaqo kunda
kelok turajon qerone kelre,
Balason Anum cete gara at
qolok coqarde. Abozga ekb att
kojinnoson qarmak, balam
uzul dek, gara atto inenok,
alok çonadu.

At caldo abozgaaya
ajtto: "Sen men coqaraq-
gabdoqon menen barozajon"

16
satqon! "Bu - oq menon gugo-
nundan satbasjon!" dedo.
Abozga atto "kor qanea puloya
satto. Gugonun belone qirca-
nob, alb keti berdo. Bajaqo sat-
gan ato kor qumaya qetbej sat-
gan qeronen qajra abozga qacub
keldo.

Abozga aton qarmak, "mo-
nob daqo qaroya kelse, kor sa-
da qor abozgan" atonda satasozko
deb, surak qaldo. Abozga "atonda
satamon" deb, qacub qajtardo.

Abozga kor qanea samay
aton satto. Bayondaqo gugo-
nun alajon dese, atto alajan
kozo gugondu berbej qajan.
Abozga qilamsrab "rijuno qajti
keti berdo. Bajaqo atto alajan
kozo okun eren.

Qaz balanon Okundan qa-
cob, qubuluk, qurub, ajaxondan
ano qeb qajayon.

Kor kum Okun atto qaroy
"monob, barob, qoraonun soruna
aton bajlab, qajub dukongo
ketto. Ogmen baldar koco menon
kole qajti

kele gatra, at: "Aj baldar, me-
nun bajondap gungumman
goprob gajayulac!" dejt.

Anda baldar: "Gajen!
~~Daogun~~^{uocun} karon emene golakor?
deb, kumulusokaj gajdu. At
baldaraya galomb: "Ajland
jondar, gag degende gulayp
ma keltorb gajayula!" dede.
Baldar atton gungumun gula-
yona keltorb gajro, at kazo-
nub, alok, geleb kete berde. Ono
caya galob: "Tak, tak," deb cur-
gasa, turkastan at basob kete
berde.

^{ja}
Bago gerde Anum gara
att: gara at balub gubalad
Gubalab ceteronde at olkros
balub gact. Anum olkros balub
gubalad.

Cete turajan balayana
at olkrosten gubulub, galbar
balub gact. Anum galbar balub
ceteronde, kor bajdon eks goro su-
nun bajunda golun gumb stur-
sa, aldona gaker kalub, tugub
galde. Anda koras taab golun
salob alde.

Kor da sum

Qor-da sunun bajman rijn-
no kelogto. Akun daay qordara
artoman gazo kelob, bajdon rijn
"tuztu."

Baj Akunni: "Ej baator, gaj
dan qurasun, qolunq bolsun!,"
dedo. Akun ajtto: "Uzul qagtar
kele qatob, sunun bajma qo-
lunday qakegondob cooyarob,
qajub, unnutub qajukturmun.
ozo qakegorn tetogob keob qozob-
don qolunda turat. Allob ber-
noz qaraja!" dedo.

Baj qozona qarabi: "Qon
balam, qakegondob eesone ber
qajen!" dedo. Qozob qakektob
okungo bere qajdu. Qoluna
qeter qetres bolub, qerge "tu-
gub, "hor me bundaj bolub,
caelob ketto. Akun anda
taaq bolub terob qaldob. Bawa
terob balayando, "hor bundaj
caelob, ketob, "hor me tarun
bolub qaldob.

Akun daay taranes bo-
lub, togeldatob, terob balayon
kerde, qalayor tarun keketon
geone brayob, "tuzub qaldob.
Tarunna terob balayandan rijn

Taranes terob

taraanni tererege uerib, qona
 Kepocton beondeq galayor tara
 qorajj kolub, Axunnu alob, qe
 gajon.

Mundan maqal: Usta
 dan genit "stuktur", degen
 "sor galayan eken.

III - turdaq qoo qarnogton

Getim bala 1) 2)

Eko bajdon dos
 bolayon.

blgers otron zamanda ko
 eki kaj bolayon. Ekoo eki qerdur
 kolub, exoonun malonen kaktu
 qu-da ozonzo kor bolayon. Baj
 qolar kor qerde mal baqob, ma
 qajlatib, qurub, kor qone qolu
 ajuzub, ekoo akidan taanz bolayon

Kaam

- 1) It tartibke alinen taraxnan
 qajudan.
- 2) 1927- qbl, 12- qulda, Toq boluzun
 qaragaman qajlosimda Qasim
 Soorombaj ululunan Kasim
 don botaj ululu qajraayan.

Ozon-tub, qurub qadoro atuzkan
sundan kijin: "Osookurdun tom
qurgonukhuz bolhajt ezen, de
dostozgon. Osoonun soqtoys
nan kor cojek qarma balso
boluzub ee turapan bolapan.

Andan kijin mal gajlatub
bolayando "or-or qerone bolu-
muzub ketken.

Dosiman galayan geton
balame anin kaj dosu
baaqub alayano.

Osoonun qerone baagto-
aynan gattaza alhaj koru-kor
non aman saaluayun bolozh
qurgon. Ozondo kor bajdon gal
ayor ayana balase kor ezen. Yu
on, qaton menen olub, galub
galayor on ek qazar balase
geton galayan. Qarazaraya
tunayano qaq bolayandugton
mal-mulim bajag qaz bal
non galunda galub, ata-ene
nen agorayanman kijin, emon
ekenen bolhej qurub, duryo ma
mulken baaronan agorab, bal
musaper bolub, tentub ketken.

Ozan-tub, tentub, qumub, kor za
 araya kor kalub, ustn bazonda
 kojum qaq, kacada st talab,
 "ustn bazonda ~~kojumsa~~ kojumsa kele
 qatqanda, astonan kor adam
 qazq coqob, stten aqoratto qobek
 "Bul kor musaxapox ezen," deb,
 koru corub, ujum cercotob, kebeq
 tamaq - az berob smaxtorob ot
 ra, on ajaz ata kalub, alka
 ajaz kala kalub takelds.

Cercotob parayan ~~traj~~ kor
 bajaqo bajdon qaldozu baj
 ezen. Al koqo azal qerde kal
 non maana qajon tuzum
 korunun qazon toqub qobek
 "Qajon qaldozum, seni kor
 korhaj galayan ezenmine
 deb.

Bala: "Ajlanajon akax
 monon atam menen smox
 elen?," deb, pasob, qoyolob gal
 Al qerde turayan el exom
 aqoratto. Baj kalaaya atax
 menen qom ajazkas dos ezen
 "holdobd": "Qajon qudajdon bajon
 Sen azal dosum... galayan
 kor kor ezenmine, deb, gal
 kor med... sege berob.

Çetun balaman haqani
başta quram.

Bala aqub, qurub, kutun
dunijadogu çan-çanbaraya
gara sanabaj turayan qalıs-
toq ajuna tıztu

"Bor kimm aqurandan tara
rijuno kele çatıa, bor haqanı
kutu sonok çoldo çatat. Haq
qonı korub, qoluna qarmak ve
çatıa, bor araba tartqan em
batqagta toqılok çatqanım
korub, haqanı kutun uzul
sondros ketken turıbaşı? de
da barok." Sen bul haqanı
emone "nem tebeletok, kutu
sondrosı? Korunı korıaj
saqırsonok? ubal emesok
bul bajquzga?" dedok.

"Çten ^{evörler} ~~saqır~~ nem
elen? qıbrayan çandan
baarona ^{ll} balayansub, deb, balay
vub gajdu.

Bala valanı, haqanı qo
luna qarmak, alok, rijun kor
daj barok, haqanı kutun qo
luayman ajrok, tanok bor qo

val taqtatı

kal tagtatub,
bagam anon seone gajub, t
goctun kukunes-gun berob, baaja
gurdu. Kun do sbe maal
barob, baajaaja tamag berob,
gurub, bagam akodon tara q
leb ajqtorde.

Bajaqo ataso kalamun
kun do ele bajaqo garaaaja
barayanun korub, munda em
neso kor boldu? Barob kor
korajun deb, kor kumu kala
agunaya ketkende, kaldun
cetone barob, ~~barob~~, garab turso
baga bajaqo kala onen deb, ba
gaqtas, curqas galds.

Baj koro gajub, gorgagan
bajdan vijuno kelob, garumla
kor az gats es alds.

"Bul qudaj urajan en
ne baga boldu? bajaqo ~~bat~~
kala baajob gurgan emesh?
Gaj emone balsa da, kecon
kala kelgende bajqas koro
jun ,, deds. Bala keconde
agundan kelds. Tamajon
vets. Kor ubagta tozga coajob,
bajaqo kaldu vordaj bastb.

Baj korunkaj artonan kor
garab turso, bajaqo baga cur

gab, kelib, balamun galunan
tagac geb atat. Ano korus,
haj balasja akumulantib: "Sen
men adam bolot even deb
baayob qursom, sen ajibon bo
lub qaloktaron. Tajso quodaj
wrayon baqa bagson. Ket, ge
ajal! Baqandob alob bolgen
gerone barob sagatondob qol!"
deb balamun qunob quberdob.

Bala baqason alob: "Q
da balsa-da, bor qagga barob
sagatondob qolajon," deb qonob

Bala gapalantob - qajajorob
bor nece kun qurub, aturub,
elsoz, qurtur bor talaxadob
bor kalgo taztab, qajta. bajaqe ata
ma barajon deb ajlondu. Qudajob
bujnaxu dosum, sen menen
acoraxajon degen neetom qaj
tagdoda qarog uzul kaldu.
Aman balsaq koruzorkur deb,
baqa menen ajlab, qatob qoz-
toqub bala qurub ketti. Qajta
qurub, aturub, bajaqe atasob
qona keldob.

Haj: "Sen men adam bol
lot even deb baayob qursom,
baqa baqason. Baqandob qaj
quodaj

25 emy
quddaj wajan ele bajuna rija
qolsen! Mondan kejon monda
egne qatqbaayon!.. deb, qajtada
qazqulab baaymaja korda.

Qetom balann baaydaat
saparena coqqan.

Bala ayo bajdan aqub, qur
hor medresenon asto kolub,
nuturub coqto. Ozondo ayoj ato
balaaya: "Sen bul cerde tur
baayon! Baaydat garonda
hor kadoza bar. Oza barok
qolugun!.. dede. Balasi: "Ma
qul barok, barajon.. dede.

Atasi balaaya ato-tanun
arog tulqun qurudak qarat-
mak balub; Emc balann,
uzundan aru qurub atursan
bara qatqan qolun emc aj-
rolat. Ogal qaldun astorqosa
alto ajloq gal, amman gal;
ustunqusu uc ajloq gal, ga-
man gal. Sen balann, ayoj
ele alto ajloq qolajo tuzkun!
Cger sen uc ajloq qolajo tuz-
sen, majok, balub qalasony"
dede.

Bala Magul, deb, atasına
batarın alob çundu.

Başadət səpərəna kətərə
çetm balaaya bağa dastu
nun algandan torgore tuoyon
taş bergeni; çana bağadan
ağrab ketrenb.

Başadət səpərəna çoyob, çu-
ruk, oturub, bajaq bağa salaya
kolgo kelob. Bağa dasun me-
nen ~~ağdağa~~ ^{uçuzağa} ketejon deb, kal-
dun qeegunde turub un saldob.

Bu vaxta bağa dasun
çoyob, kelob, ekos amandazob,
al çajon surazob, oturub, bağa
ozol koldoğu bağalardan
badozası balasından uşunajttı.
Bala özünün qajol bara çat-
qandoyon tuzundurub: "Senb
mənə uşunaja ketejon dedob
ele, mən çalajo tuzajon; çana
da sirden suraj tuoyon kelob
çol maanoss ele," dedob.

Andan bağa dasun: "Se-
mənə alından qutqarob, çaq-
çobayında ajaayan çaq elerib.

Sen emə

Gen
gataksun
maglu
ozann
magta
taşta a
başqa
çaqçiq
balson
ajlbo!
doq m
qo çol
ele uc
taş çan
ala a
Ba
ga do
uc aje
oturdu
ecen - e
çoyob,
qacob,
d.
carcan
caldob
ayan
bajaq
taşta a
oras b

Sen eme vradq galayo kara
 gataksen. Mona bu taz olgen
 magluqtu tergere turayan taz.
 Ozanni alok ketken!.. deb, bar-
 maqtaj bolayon "bu tamalaq
 tazto aldona tartto." Eme sen,
 baggaq qambaraya qandaj
 gagzooq qolsen qol! Toib adam
 kalsona gagzobloq qolamon deb
 ajlo! Gagzobloq qolsen, qaman-
 doq menen qajtat. ~~Adnan~~ Baja-
 qo gal maanass kalso, sen qorqoj
 ele uc ajloq galayo tugkun! Nul
 taz qamonda kalayondo ee kom
 ala alkajt,, dedi.

Bajaqo qerden bala ba-
 qa dastu menen qaztozub,
 uc ajloq galayo "tuzub, alok."
 sturdu. Ozal ubaqta qolunan
 een- een meqaxo ajbandar
 coyoq, balaya daarij alkaj
 qaxob, ketob qatt.

d. Qolando tergergen: Bala
 carcab, bu qerge "tuzub, aton
 caldorek, qatik, bu qumrab gal-
 ayon qolandan qakoyon korub,
 bajaqo buqa dasumdan bergin
 tazb olgan nerseni terleteru
 oras boldukun ezen? ~~ezen~~ deb,

ganaga gelanden gahoyon
gojnab, turub, taz menen so
pak gojso, sunalajon gara
caar gelan bolub, torob goktu.

Gelan bajaqo cerden
tulge korib: "Menen algon ga
nonda toroltob oturason. Ersoo
kux dostozolug,, deb, kor du-
hasen rijrottu. Qacan senen
bazona qosomcoliq oz tuzso
uzumni ajtaron, men da-
jarmen,, dede.

7. Ceqando toroltkeni.
Andan qurub, aturub, daa
kor cerde tuzub, at atqorub,
oturub, kor ceqandan qum-
raajan saogun, tuxtorun
korub, bul daaqo torolekberen
deb, taz menen sajpasax, al-
daaqo qadomkidej bolub, torob
qaab, anon menen da dos
bolub, ceqan balaxaxa kor
murutun quluk berde: "Qacan
senen bazona kor gojon oz
tuzso, uzumni tutaron, men
senen qonenda balomun, dede.

8. Acem toroltkeni:
Andan aru kor nece kun
qurgan ubaq

~~Her~~ çuğun vıbağa İm da
 zınnı qanattarı çatqanın korub,
 bas dağı İm çuğın qola ket
 jın dek, tıa qalıb baştaq q
 lıncı tırlıb aldı. Balı da
 menen da qos bolub, aarı balı
 aya tuğundan İm toktı qula
 berdı. "Qacan senen başına
 İm öz tızzo, usunı qujqa
 ların dajır bolunı," dek.

Ç. Adandı tırlıken: Anı
 otub, çunub, oturub, İm enıce
 başı qalayın keçen başın
 korub: "Adam balası qan-tı
 ele maı çamandıq qola q
 sun," dek, anı da taz menen
 bınerıb qajzo, İm ele qara tı
 çuğıt bolub qoko qalıb: "Ajla
 nıb sadıayanı keteyın, alqın
 çamandı tırlıtk sen menı ç
 saıdın qudıysınıb?," dek,
 başı çuğıt sorqo keldı. Çuğıt
 ke senen ajtkı enı çoldıq balı
 çalayı çuğtı.

Başın qanayan çerındı
 "Menı tırltken tağındı bu
 run maı herı ajlanıyın!
 Men da-eli senı menen

30 81
tolentez galdoz balayandan
kejon, esa gara sanamaqto
elem?,, dede.

Bala anon saruno ujuk
tazon berde. Al kumu uzul
alok qatto.

Orteso bala tasto ber de
suroadan balhaj, taz bajaqo
egotteggo bajdon ele colajo coq
para catzob in ele eloz, sun
colgo kerogzto. Al gerde sunon
~~qam~~ qam qatto, sun taha alhaj
para catzosa, in gerden coloj
qarofanon ueqanon karuztu.

Sunura gerde qaraja qaj
palmen ele, uzul gerde sun
balso kerer, dek, aqmalab bar
in teren quduq bar oxen. An
koruk, bajaqo egot balaaya
ayti: "Den ^{va} moja koro eptun
turhaj sun? belone argon baj
lab berejon, tuzuk caqaja sun
sunub caqon!,, dede.

Bala "Maqul,, dek,
belone argon bajlab, goluna
caqa alok, quduqqa tuzuk
in caqa sun alok berde. Bal
no qasta tartib alhaj, bajaqo
quduqqa salajan bajdon egot
kete berde.

Bala "Momb

Getim bala quduqta cat-
qannda, coqandan qardan
qolayam.

Bala: "Men qudaj urayam
eren," deb, quduqta zar iqlab
quduqta catsa, quduqtun su-
su soolub, qalib canna bor
coqan keldi: "Sen menon al-
gon cannada terqordoy ele,
senon uzuntub quduqqa tu-
gub qalayamda tuzimda
korub, barloq coqandarda qoj-
tuz, tuz caqtan qardorb, sum-
doyorb eberdam.

Ozol senden agraayam-
dan rojon, butun coqandar-
dan badozas baldum ele; er
quduq bor ^{sofona} ~~sofona~~ qolsa, ger
ustuno coqob qalarson. Ma-
barob, coqandaraja aroq tago-
tib keleson," deb, bor qanea
coqanaja ~~dan dan tagob~~
dan-dun terdorb, alib, kelib,
berob turdu.

Getim balanon quduq-
tan coqam.

Ozol uendir...

Ozal ucurda kor tab ker
benes otuk, para qatok, sum ad
oya bajaq quonqqa kelse
sum qoq ele kor koso qatat.

~~dele~~
Anda: Kerben bazessi: "En
ne balso-da barok, coqarok ke
leb. Koroo qastiq menen sala
taqtayan balso kerok," deb,
caqulub, barok balam coqar
ok aloqto.

Çetm balajaya ^{kor} qandan qor
non azoq balayam.

Kerbenciler çetm balajaya
tamaq - az berok, tajayvuk,
alok: "Sen-da kor aramat eken
son, koroo qastiq menen sala
qolayan eken. Kor menen qor
deb, taosmo mengorok, alok,
çuruk, oturuk kor qoraya
keloqto.

Anda kor az taqtok, tur
gub, kerbenciler çajlamok qatq
da, bala adaqok, qalok, ker
benciler vete berok.

Al qoranda

Al gaurda bala aru beru qada-
ru, "emuruk, azal gaurden gaurun
"rijuno qaholuk;" Emness balsa-
da uzunuguna bur korejon,"
deb, gandan "rijuno korda.

Jan balaman al gajon sura
bala bazonan keevgen aqijalar
den baaron gauraja ajituk berde.
Jan balaman kom ekendigen kol
genden rijon: "Sen bur ar es aluk,
anon bara turajan gerone bar!,"
deb, "runco bur rij katartuk berde.

Bala bajagb rijgo koruk, ga-
tuk, bur tab run es aluk gattu.

Azando gandan qoruk balaman
gauranon koruk, azog baluk, gu-
ruguk, sojlazungo balaman us-
tuno kelda.

Bala menen koruguk,
anon al-gajon surab, atunuk
"Men saa tejemon. alasentuk,"
dele.

Anda bala: "Men senb
alaman-da, alhajmon-da,"
dele. "Alhaj turajan sebeku
"Hul gaxtaay barajolat gauruna
barmaq elem. Azal gaurdaay
gandan astona baruk, atimden

ajtgan "xorun amudak, kelib,
alsam, azandan kejon alaman,"
dedo.

"Azando gajta aman-ese
kelser, menb menen qoktozu
anan ket!," deb ukadalarib,
qandan qorb **qetm** balas **q**
qal arsq, ane munularda herb
uratch **q**herdo.

Baqdat gaaronda **qetm**
balamni oraso salonayam.

Andan qurub, aturub, Baq
dat gaaronni beroreek qaxson
daqo "hor keoreek gaaraya barub,
tamagtanib aturdu.

Bajaqo quduqqa salib **q**
gen qara torn ~~esqot~~ Baqda
gaarona barub, ojal qanaya
bajaqo tasto herb, sujqulukt
ozur halub alayan eren. **qetm**
balam ojal qerden taarub:
"Bul qadap **q** getken eren. Mu
nu qanaya ajto qoqatq
zajon," deb, herb qanaya ajto:
"Hor kuruq reerec usul gaaroy
kelib qalokter. Azonu "hor ajla
qolub qoqatturay

35 60 86
qolob qapottursangoz eren,
deb. Jan agot qobertob, qanna
tob, qalaanon cetondegob hu orap
salob tazlatto.

Qolanden agob meneren
ordon qutulayano.

Azando qatob kala bajagob go-
lan dasu esone tuzub, vijratkan
dukason ajtto: "Hu ribaqta
ozqoroneb bajagob qolan dasu es-
tob keldo."

- Ajlanajon qolan das!
uzuntub orapo tuzub algann
qatanon. Bas hu ajla takhaj
sonob?,, dedo.

- Emob saa qantob qagzob
qobraj qajajun. Meneren algan
qanondo toqordob eley. Men ba
ramen-da qanden qozon caqpa
men. Ans ee kom ajqora al-
bajt. Sen mona hu dukano
ajtsang, hu saatten ceonde
ajqarat,, deb, hu dukason vijrat
da: "Sen uzue ordo qatob ele
qanden qoze menden ajqarat
deb qajqora bez!,, deb, qolan qanden
qozon caqunajpa

görmü caxımağa ketti. Gölan barık,
uqtağ qatqan qandan qorınan
saxan caxımanan caxtı.

Caxarı menen ele qor
okuruk, baqarık unu qudajay
qetti. İntunun gözögü vıkaık,
gaon sanaya caxık keldi.

Qan "xurıların tuz, tuz
qagga cabqolatık, tamırec, baq
şılardı qıjıdık, darımdatsa da
qarılbadı. Oğandı qandan qor
"alorco baldu.

Qan: "Menen qorında
kım ağırtırsa, oğoo beremim,"
deb, qardıq qoldı.

Bajıqı balı: "Ordo
qatık, alık; Qandan qorın men
ağırtıramın," deb ele qajıqı
berdi.

Enı ağırı talaada qaj
başıqı qurqon kır qajıcu ağıb-
na ağıtı keldi: "Mona kın qor
laanın cetonde, kır ordun
beonden: "Qandan qorı menen
ağırat," degen kır un caxat,
deb. Andı ağıldaqılardı cab-
qılağan bajdan kelık qanıq
ağıtı.

Qan kızı

Jan roze gherok, ordan cooyartok,
aldorok veld.

~~Cetm~~ balanon gander
goron ajogtoroan.

Jan - Sen menon goromdo
~~alok kelesonok~~ ded.

Bala - Albatte ajogtoroan
ded.

- Sen ajogtora taroan po
son goromdo saa beremon ded.

Bala barok, bajag dubaron
ajtok dem calde ele, gor mu
gu galhonca ajrak, kulub, ajrap
galde.

Jara sanak, cetm balano
quduqqa tuzumok ketken
qogoton, daayo cetm balaya
gamandog yolojan.

Jan balaya vadar balub,
gattomok, mancaas tuzumok,
qagso rojom rojgoreb, tamaq herok,
komulum aernagga ves cooren
alok, veld, vedatob, ozunco na u jgo
rogorob gajom.

~~Bajag bala bu landu~~

38

Anda bajays balano turtu
alayan qogot gandan orunlo-
runun baztas emesh? al
kelb qanaya ajtt:

- Soz qan bolrangur, gonda
qonda gandan balasna bermurur
slajiq emesh? Ozol tentok qan
qan zarungo qoromade qan-tok
berem? Elge qurtqa goldon bol-
bajsinbu? deb.

Anda qan - Qandaj ajla
qolaboz? Munur menen utu
dalazok - da qajdum ele dede.

Orur - Bas tabala turayan aj-
la bar? Al ajla mena bu?
Kzul gandan orundun qo
zondan ^{baztas} tort qoz taab, alok
kelbongor! Oz qorom menen bez
qoz bolsun! Ozalacayo bez ay
qoz kamurdaj qara atqa arak
qoz turayun! Bezomun ten ust
qahog bolsun! Bezomun korone
"bu ajro alayser bolsun! Ozon
qandan qoran taab al! deb qajo
bersem, adazok, qalok balok qonda
qarmak alsa, "soren qonda ala al
haj galbajki? dede.

- Andaj bolso maqul do
qoz qajdunmaq boldu.

Bajays bala

Bajag, kala bulardan qolay
no catgan "ozon" kelib, bajag
dare dasundan coquram, "ha
"in ajla taab hererke eren? deb
darenon "gunun" otgo qujgalaa
Dare daru bez altu dareno
seretib, alib, getib keldi.

Bala hazona tuzkan "ozon"
ajtti: Dare "Emese gandan
qozon roeago alib coqqanda,
"ha ozal gandan qozu tuzkan
arabamon rustundo veldab,
ajlanib turab. Sen barib oza
sturub albajsonib? Andon
kojon qozu senden ee rom aqo
ratib ala albajt, dede.

Anan qozdard coqozturub,
roeago alib, coqib, balano coq
rib: "Gandan qozu qajro taab a
dede.

Bala barib, dare ajlanay
arabaja sturub alib. ara
ban roeo menen ajlantib,
kelib, gandan ezgonon alda
na "tuzurdu

Don: "Bujrojan ozke
ajla qoz eren. Be-caramon
"ozu aq eren" deb, balano andan
beten qadulab, "vunio" kor ajjo
Kozgurob saq

10 28 91
Korgorob, saqob menen qaj-
tartob qojdu.

Qitton palaaja gaman-
dug, qolajan surdun qan
ya aramradalob, kolonob
alturulgan.

Ozando bajaqo qogot saqob,
ee berbej ele ujgo korob, korob:
"bt boldum, quz boldum...
ajlanob sadaajan, ketejon.
deb galend.

Onda bajaqo saqob koru
ganaya ajtt:

- Bajaqo surunq ele kuj
palaaja korob; galonob qatat de.

- Al otton kor bolgen kor
ayo, kor esqorob kelgileeb dede
qan. Gogot keld.

Qan - Sen emone qolob
qurasun dede.

- Bajaqo sorqe berqen tazt
menob balunen deb, talaz
qatat dede qogot.

Qan - men unob surastob
mon deb, balan saqorob, kelob
surad.

Bala surunob

Bala rumus basman ke-
 erenderen basan aytob,
 tazts bagadan alayann aytob,
 anan kelob, enleer basgan q
 pasto "terlob alayann aytob,
 agos quduqqa salob, taztab
 usul kungoo kelgenon aytob
 Ozon-tub aytob otursa-da,
 najago gogot gap aytat deb
 taandob.

Jan: "Sen erom ~~men-tob~~
 "murtob talazbaqola! Taara
 alob, kelob, erom terz ogol taz
 ga galungardob tajgorob strulo!
 ozando kor kelgo herob, komonze
 dorob erendogob kolenet dedob.

Erar terz daarat alob
 kelob. Jan oxummo: "Galungardob
 tajgor! dedob. Oxum galun taj
 gorob menen najago taz gab
 gara ele kamur kalub galdob.

"Emo kalam! sen tajgoron
 galungardob! Senonb erombras
 kolso, gajta orduna kelet dedob.
 Bala galun tajgorob, gajtob,
 tartob alayca pastaqob galob-
 pona kele galdob. Ozando gan go
 gottob gara erendogone koru

"gotob, gajrab

getok, gajinab, keskoletok, gatok ~~il-~~
~~tutu~~ "olturitu".

Getem balanon ero gandon
guron alayan.

Ian balanya guron bermer
balub; Qandaj tamaza meneren
alayan?.. deb surado.

Bala: "Men seron go
do alaman daap, alhajmen daap,
atandan ajtgan gareronan seron alda
na relab gutuldum. Alhaj turojan
sebekom: Oro gajta "alaco holub kele
gatqanmada "hor gandoqona kelab,
aganun goro maa at. tan kerob: "Alhaj
"trun balson men alhaj!" ^{gajbol!} dede ele.

Ozando men "maque", deb re
dalastem ele. Ozol ubadadan gu
tulhaj turub "gordon gordo ala al-
hajmen", dede.

Ian: "Emese dego ele gaj
zo kolat. Ozol murungu ubada
dan coayb, kelab alayan!.. deb, alth
moz qaceroja tajun gurttatub,
ozol gandon guron alimaya eberdo

Anda karob, hor nece kun
ajun - kolun, tamaza salab, al
gandon guron alab, al genden taj qun
tatub, alab, gajta baspat qacerna
kelab

kelibatur kun, qiq kun tajun qarab,
 Baydat badqasun qoron alob, qo
 balaya taqtosun berib, balano qan
 qlob, san qatib qald.

Bala sun baqqan agaj a
 sona altı inon naraja. Düniyo
 quntatub, berib, san ozondo qald.

Balanon qobergen rozeler
 atasona aman-esendogen ajtib,
 Baydat badqasun ordun ba
 qanon ajtozti.

Bala ayon menen ba
 duqa kolub, el kileb, qatib gal
 ayon eren.

44 — 89 25

Cijnayaan: N. Batof ulu

IV - turdagu 'gas comaqtar:

1. Gajog, mergen. 1)

Gajog, mergenden qelmacaqur
dun qoluna tuzkanu.

Emel mergen, Gajog mergen dege
eris mergen bar eren. Bul eris me
gen asrazhaj an ulak, kerge
qurmen eren. Erso mergende qur
gen ubaqta unqundan "uju kon
qalaym kor qelmacaqur kemporge
qalmaqub, Gajog, mergende qar
mak, qalib, emel mergende
qutqarib qohet. Gajog, merge
de unquunio alib, barib, kagondob
hajlab alat. Murun-da hajlab
qajayan, qojmacaq qagen kor

1927 - qol, 14 - ijulda, Torq boluq
Qaraqaman qajlasunda bosma
jel Mal ulunan qojmayaan.

bar eren

har ezen. Gel. maayna kempor
 "nuu kooonun eton qeen ezen.
 Ol unkuudo haajob gatgan
 hez "gurdaj qaju har ezen.
 Gajlorun tozqa coajara
 uhaqta unkuunun oorum he
 tob, ketob, van kelgende oorum
 acob, korgorob, bajaqo hajlab qo
 oyan koqlage haajunell ezen.
 Onun oorumu gajajan tazon o
 non haqqa otur koqo katorso-d
 katoro alkajt ezen. ✓

Gel. maayudu "lturmo
 "nuu goldoztoruna qolayan
 kenezob.

Bajaqo hajlaado gatgan koqob
 "bul gel. maayudan qan-tob
 qutulakoz? "daqsldazob "guruqo

Ol kempor naqtajan un
 to, bajaqo galayoz kom qarqra
 unkuurdun bes qarq bolub qalun
 en ezen. Naqtajaayan uhaqta
 qaranzob bolub turmen ezen.
 Bul ar qacan unkuunun or
 tozuna con at qasob, aa con,
 con som temorden salob, qozartob,
 qajub, tentextor qolayan koqo
 kalso, oyan menen agoron
 "tohosunan

16 91

Taharman qaarib, olturub, qaytab
qeb alimen eren.

Bajaqo qerde qajiq. me
gen aytat: "Çon qatraq da
haribin olat turkajharib? uqta
yan uhaqta otqo salayan
temos menen qalayoz korun
qaarib, karqusur qolob qajiq,
shet qutularko erenkor,, deb,
bajaqo bajalun qatqan adam
daroya maslaat qoldi:

- Qeqo azon itub kor erden
qolob, korde qutqarsan, boden
emene qaalajayansuz alar
elen, çana mona kul kemper
don kez çun qajun da sen ala
elen deeste.

- Emu erte ele olqan
kor qeresharko? seler uqtakaj
qatob, toqo uqtajay an uhaqta
men uqtob ketsem, ajajotub
qajayula! ~~Çon~~ ^{Çon} kor sor qoldi
men dede.

Çel. maajurdun saqur
kalub qalayans.

Kor uhaqta kemper unqurru-
no qatto. kor an qatqandan
Kojon unqurdun

Koşon unkurduñ beş qaraq bolub,
kemprdon qalayor körü qarqorab
qaldı.

Qajıq mergen turub; Emı m
barub, kemprdon* kordan arı atıñon
sajib qalayanda, siler majm-
~~manday~~ kagandı cecib, q
kerub, tuş, tuş qaqqa tarab, qaj-
dun arasına qatub alayla!

Eger siler andaj qolbasanar,
kelet daay qaraylab, qurub,
"olturub qajat. Oşon-tub, qurub
ezgen acsaq qutularker", deb,
hajaq qajıq mergen kardi
daay qarqorab ~~qarqorab~~ qatqan
kargo qarab, beş turayan te-
merde ala qajub, cır dedreb,
malub qaldı.

Qajıq mergendın unkur-
dan coqqanı.

Anda gel-maqur kem-
por: "Qajıq mergen menı qur
maqı eleñ quttın", deb ele qaj
qorub, okurub caqelereñ tuştu.
"Aşa siler qaj menen qozo
coayub ketker deb, ajlab qatqandı"

derman. Solerda coyararmen
Korum qag halso-da solerdre
salom bor" deb, "hoz nazta^{aq} aq
erxecon "Pasta!" deb, pastatib, qaj
qajun sanab, arastnan coysob
beson deb, qajlorumun gojraoyon
qarmab, qonunan sojfab, otkor
qatat.

Qajlorumun paaro coysob ke
ken son, kempor qarayab, qoleb a
kurdun sarunda oturat.

"Bord qutqarxajt oxen ayo.
Qajlaron coyaroyanda gojraoyon
qarmab, qonun sojfab, oturub c
yarsa, qoluna tojser "bord qero
aro "hoz unub, ele oturub salayoda
Otob salab deser multoyobroq
caab salab deser qolobkor qag. Em
emne ajla qolabkor?" deb naala
qalobti.

Anda qajog, mergen ajtib:
"Alb kecorde ~~qaj kelgende~~ qaj
kelgende aq erxecto keb, qoleb
sajolu - da aron ⁶⁰⁶⁷¹² ~~606712~~ men
vorob, qatob: "Aq orxee pasta!"
degende ele qanona barob, qaj
rak, turub qalajon. Qzando kul
emne halub, pastabaj qaloye

deb ezecti

deb, esykt, vordaj alok, vraystos
esbergoss barda. Anan men
talada galayan multajomdo
taab, kelok, kempord atok oltu
sam baronard qutqarok alhaj-
monko? Menon azal aqolom
soler kangulo! „ deb.

Anda perokler „ Maqul,
semon aqolona kanbagando
qudaj urhayko? „ deb, keconde q
kelgende aq, errecto vek, qolok,
sajub gajog mergendo seone
korgodo.

Erteso tan atqanda: „ Aq
ree bazta! „ degende, Gajog
mergen erree ondanok, bucu
rok kempordan ganona barok
turub aldo. „ Olugundan karajun
emne baztabajson? „ deb, esykt
alok, vraystos esberdo. Azando
gajdun baro cubak tozqa esyt

Gel - maajurdun. Gajog
mergenden olgonu.

Gajog mergen gajdu ajd
alok, barok multajon taab aldo.
Gaj esyok keticende kempoz
„ Olugundan

"Alugurdu korajun Gajog mergen!
Senon qanondan kor el
uurtasam boldu," deb, qaroyab
sturoyanda Gajog mergen
atob taztadu.

Kempor algondan kejon bay
qo kuzlerde coq arsh, alb, kempo
don ujudagan dunijo mulku
alb, gajlorum ajdak, bajaqo kuzo
leru menen Gajog mergen ujun
keldu.

"Ujuno kelre, bajaqo Emel m
gen qoldozu el-qurtu, qaton-kas
sona:" Gajog mergende gel-mo
ayuz kempor qarimak, alb, "oturun
gajdu," deb, usayrub, el-qurtu, qo
ton-kalase tumulub galayan eren.

Gajog mergen aman-esen
keldu deb, el-qurtu usayrub, taj qolo
bajaqo qojorma kuzonu attab, tana
elnerde taab aloyola!," deb ura-
tozoktor.

2. balasar qan. 1) 2)

Bala tabar qoraya qandon
ujlangon.

Burun ^ukor zamanda ^ukor qan
boluktur. Bul qandon qorq qato
no bolub, ozarcaluq qatons kor
so daayb, altinog qazona cejo
qorq etken balanon inun uqqa
emes even. Ozol ukhagta qan
"Qudajdon qudur^eto menen uz
qazqa kelgoc ^ukor balalim balke
don" deb, gapalantb, gapalbayon
qazmaya qogotteron eeretb, ab
anaya coqob, gal menen kel
qatb, talada ajnob surgon ne
qoraya qakob, qan ozol qorda
dan: "Emne anorumor bar?...
deb suradb.

Azando ulusen: "Men tap
qarajmon. Ozol tapunum sonu
duajman ^ukor koqogge taqtahaj
zaardan qaraya qodrook veter
dedb.

Artancusu: "Men adanda
kelone ^ukor qalug ^utujamun.

Ozol sanurdunajun

Azal sonundayunnan her ada
den galunda turkistan qodros
oturus munkasayan adam galbay

Koemsen: "Men her altin
~~kerpe~~ kutum erker, kumuz
~~kerpe~~ kutum qoz pala tunjir
Azalar dalalat qoloyan ubagta
kuttarman ^{alimkumuz} kerpe orayib turan
Izom her aj murum halo turaya
"ozto ketet. Azalardun arqasona
men qar balbos mun," dedo.

Qan azal herdu nqqandan
kijon:

- Sen men alammen toje
erke? dedo.

- Tojer elem, her- oq senen
qoz qatonondon ustuno bar
ayanda, men her kum roko
"olturus gojrajtu? dedo.

- Gag, men saa ee her gaman
doq kargormajmun. Saa kelge
gagzoloq, gamandoqten barona
toramun dedo qan.

- Erme balbastur, menca
ajto galayandan kijon, tojejon
dedo qoz.

Qan qordan atasoroqona
kok mal ajdak, barok, quda
tuzub, her nece

tuğub ĩr nece kun ajun-kun
tamaza menen qatob qardaala

Qandan qatomenen exo ba
lassen qanzo tınayan exo ku
cuxko alınaqtıloyanı.
Qana qan qatomenen orıyo
saloıanı.

Qandan qatomenen ĩr uşaqta
bojuna bolub, tııj turayan ajı-
m qatob, ĩr kumı talayotub qan

Qan balanın ĩmin uşaqta
qan: "Bul qerde tursam qurıq
qarob, olub ketırmı? Bala tu
kandan kışın maq qabar qol-
ayla!," deb, qogıterın cerıstob,
alob, talaya coıyob ketı.

Bojıqo qorq qatons: "Bul
tııyandıan kışın ele qan
de qarabaj ketıejı? Bas ĩr ajı
tabalo" deb, kereıyob, ĩr mastı
kempıge barob, qorq tabaq dıldı
berı: "Qan bııge qorq kundo
kelob, ketıb qurıq qanaq ele.
Bul qatons talayotub qatıat, tu
ıandıan kışın ele ĩrde qarabaj
ketı. Nece ĩr ajla taab qorıq
eren deııte.

erkek,, deeste.

Anda mastan kempor:
 "Bu erkek, bu wajaes itton k
 cugun takqola daos, bu ukor
 dajar golayola! Anon men aja
 son bat ele takamon,, dede

Patendar tuz, tuz, qagta
 gab, curuk, bu erkek bu gane
 kucuk taak, alok keloste.

Mastan kempor bajaga
 tolayotuk gatgan gatonoya kel
 bala tuzomudo: "A...j ajlanaja
 "orunq gandan rajoko balson,
 ujo tunayomunq rijat emesko
 Mena bu ero taldon ortosuno
 tun!,, dek, bajago kucuktu qo
 ayon gerge alok, kelok, pala tu
 gerun menen gatondon koru
 korotuk, ero kucuktu ganoya
 orok, gatondon astona salok, qo
 jub, ero balason ukokro salok,
 sunoya alok, barok, aoyok qo
 berdo.

Bajago gan talaada curu
 ele, mastan kempor barok, al
 kempur puttim erkek, kumunq ker
 pre puttim qor pala tunjuman a
 gen gatononq bu erkek bu waja

kucuk timb

knux tumb saldo,, deb ajtt.

Qan deldejb, tumb: "Ma
quday tegs-ele pala ajtgan
emes enen. Bolhostur eme k
torlar, ozol qatorob orayo
salok taztaoyola! Otkon to
tib, qatob olsun deb, or qara
rob, saldob taztado.

Qander qans tumoyan pala
larin baloqes abozqa Kemp
boyob, alob bajoyans.

Bajaq baldardos ayobob qber-
gen sunun ayaq qayonda ma
alacoyob kor abozqa-Kempor qaloy
oyan sunun qaloyor balog alob,
qalayaboyan sunun quru qalob,
ektob run otrorub qurgon ele.

Bel sunun erok balog toruk
otursa, toruna kolejgen alaboya
sarandardan toru menen ma
bolub, tuzub, erokob, qatob aram
degende sunun tuzqa ziyrok,
boyob: "Quday kuge bergens turat
Kempor!" deb, qajta daqob salob
otursa, bu unok ayob, kelob toru
na qaktalob qaldo. Otam koru,

~~bul saattun~~

"Atam, nam, bul saatun ussa
gajdan relak, kerogok galds.
Balog daayo kob "Tuzot ele", de
usortu tuzga sujrok, coyoob ooru
acsa, ab-akpaq balayan erk ba
gatat.

Abzga-kempor sujungan
dan "rijuno kotorak, karok, balog
tan can, salak, qudajoya galon
baldaren ooranduruk, baoyob, gu
ruk, baldardas canajitu.

"In kumu baldars dalalar
nok, ars, bers pasok, altan mena
kumuztan "rij sald.

Abzga-kempor cab alacog
tan gutuluk, altan menen ku
muztan sende gatik galds.

Baldars at imenok gurge
elden baldaren koruk, atasona
ajtu: "Elden baldarenen ba
ro ele, at imenok gurat. "In a
ele "hor at satok alsaq balhajhu
deks.

Atase: "Satok ala gaj ^{dilanayo} bal
deks, bajag ~~bajag~~ kerpoceten ekene g
nuna gatik berde.

Bajag gors: "At alar bal
sonor, maa vorgekroj albaoyola
dede.

dede.

Bala: "Maqul,, deb, qan
daxon eereetib, alib bararoya
oqto.

Barardan eeen bir majnu
qulac balayan arapomastan
dan alalo dese qor bolkojcu
rub, oturub, galaanun barona
barayanda, "Bir arsq qoor sar
atli koruk;" Uzun al!.. dede.

Bala azal sarb atli satok
alib, ijuno alib veldi. "Bir ar
kun tengtorok, turub, "mense
galastayan sarun at boldi
Korso, bajagq tulpar eeren.

Garden balalarinen alto
kumustan ij salayano.

Anan vijon bajagq qor: "Em
baj-ke! muna bu garden ijun
nun beru beru qasondagq gar
den quz sala turoyan sarona
barok, ozal qerge ij salok, so
qat qolalo,, dede.

Bala: "Maqul,, deb, ~~oro~~
ekoo sarb tulparaya reqazok,
~~mirub~~ alib, barok, braam alton,
"braam kumuz

“Koroonum kumuz korpocten qoldo
Tuzib ij salob abgto.

Qandon uulumun qel ma
oya barob, qarob kalem qajbu
lum dastorqon alob kelgen

Jan arab-berc otrando ijdu kor
qana qordokorub, bular qandaj
qan boldu? bul qoroqa bajaqo
mastando salajon deb, ijum
kelob mastanoya ajtto: “Uzuc
qordok maq alob bergon!” deb.

Mastan kor kumun balay
kelob: “Ijuz ij, qajon qaj bo
qon ezen balam! bul ijgo
qarob kalem qajbulum tatorqo
qaraza turagan ij balajon ev
dedo.

Bala: “Al qarob kalem qaj
bulum dastorqon qajd balat
ezen?” dedo.

Qarob kalem, qajbulum das-
torqon qaloyor kordu qel ma
qur kempordan qalunda balat.
Ehon takqan rozo alat. Ehon
takbaqan rozo qalat,” dedo.

Bala: “Men ozoo barumun-
mun,” deb, attanob qalob.

Bajaqo qarondaz

Bajaga garndazs: "Barba!
Sen aldak atat,, dek arldo.

"Gog men ozom alok ve
bej tonbajmon,, dek, qurub ketto.

Bala ketkenden kejen mas
tan kempoz kelok: "Emo balam,
senon doyan kelbes eerge ketto
Sen garaya tujgon!,, dedo.

Go: "Men doyanmon ege
algann, ege tozgenon kolbej
turub, men erge toje albajmon
dek, kolboj kempozdo ketok eb-
berdo. Bala qurub, aturub ege
moqur kempozdon rijunun tu
zuna barok, tongab tursa: "Da
zatten goto cattanat,, dek, gel-
moqur kempoz doya qalok, balam
garmak, ujo alok, vork, eger
garmak, turub: "Ata balam,
yal kelgendon qolok, eton ege
qurub qaloyan eren,, dek.

taqto du. Kagando bajlab baj
koto qojoyan rozolero bar eren.
Andan koren tandak, kelok,
katorub, temoz zozve zajok,
"Qagta!,, dek, balamon qoluna
kerok, on qatik qaldo. Bala
atgo garmak, qagtab, aturub,
rozose kujub,

60
qorayagan ele, temir qaldı.
Gel-maqur kemporde qarasa,
qalaysı korn qarqarak, aqshı
turat. "Bul ojoso bolso, men
e-caq alturhatı ele, emu çon tu
sam-da pars bir öldum, dek, bo
rsh, qalaysı korgo essozan tem
menen an ettısh sajob alds.
Gel-maqur kempor tuylak, qal
tsh, bir ubaqta çan coqtı.

Bala gel-maqurdun rijun
dogu çan kalem, çajilun taslar
qandı alsh, bajloolun çatqan
kızılarda hozotub, çan tulpar
nen çalayan bajdan rijuno kela
daş kalem menen dastorqan
çajob salds.

Qandın ulunın peronen
qsh kul-qaqşın alayan.

1971
سەئید

Daşo bajaqo mastan kem
por kelsh: "Balam, rijunç rij balayan
eren, çajonç çaj çaj balayan eren.
Emu peronen qsh kul-qaqşın
çaraza tuoyan rij balayan eren,
dedo.

Bala daşo taqtano alhaj
"Baramon", dedo.

Qarındaş sen

Garondaz: "Sen ketkenden keje
men ar kon kelob ele berer q
lat men; barba!,, dede.

Bala: "Men men aman
turoyanda, saa tije alhajt.,
deb, "runco hr'ij carak, tamaq
azon tajarlak, orun berotok go-
jub ketmek baldu.

Ozondo garondaz: "Em Tol a
haj gajdunq. Mena pul galaa-
nen cetinde hr' alacq taj aq bay
boce bar. ozon menen qachtoze
alok anan barayon!,, dede. Bala
"magul,, deb, barak, aq baybo-
den:

- Peronen qoz pul-gaagq
gajda balot enere!,, dede.

- Da gajij balam! Dava
ayan koze kob baloyon; kelgen ko-
ze qoz baloyon. Barbayon! Me-
nen ek bodej calpandaj baloy-
vulum barok, ekas tez taz bolub
galoyon. Barayan kozenen barak
ele taz bolub, ilub galat dede.

- Qoz enere, olson qorum, ko-
haj tembajmen,, dede.

- Em balam Tol alhaya
turoyon. Qudaj qoluzan bal-
tura, menen ek balanda qan

tartib ala kelgan! Ne cagrum
 menen taqir taz balub galat
 "Tortuncuys bersa, qolun balub
 lam!" deb, qoldun maanasin ajta
 batason berok, turub galat. Ba
 la bu nece kun qurub, oturub, pe
 ronen qozu kul - qaag turayan
 cerge kelat. Bala bajqat qarar
 uydun tegerectek, torgonon qajra
 tartib taz balub turayan ele ro
 "Aj qudaj wajan men daas
 uzulardan senar polkajaj ele
 deb, ujqo cagrudak, barok: "Ujdo
 roz barok?" dede. Ozondo at - ma
 menen toresone cejon taz balub
 galat.

Qana daas: "Ujdo roz barok"
 dede. Bel qozosuna cejon taz ba
 lub galat.

"Ujdo roz barok?" deb, daas
 bu surado. kerortegone cejon
 taz balub galat.

"Aj eme dego ele algon eren
 mon. Men imontib turayanda
 baroma qaraja qurayun cecob,
 gatob, qudaj albasa - da - ele
 ozum ele olat turhajmonok? eme
 nese polsodem bu esqrajon dede

daayo: "Nido koso karko?" dede.
Ozando "rijdan" kor gerson kofok, kor g
non kofok: "Sen gandaj gurajan
kala elen? Men saa hijurojan
ekenmen" deb, peronen goro kul-
gaago coqok, kelok, gandrob aldo.

Eme men kul gerge turumaja
kolokaj gald. Gurn "rijuno" karalo.
dede gor.

Bala ajtto: "Menon kor maj
numa quotalgon amarat bar
Ozol mundasa eken, anan ket
ser eken" deb:

- Mone amarat ele dede.

- Nzunda kor alacqtaj aq
Bajhseron ere kalas kelok, taz ko-
lub galajan eken. "Aman-ese
galun kolso, ozom ala kelgon!"
deb takzorde ele dede.

- Ata ukaso atub ketto
gan-tekor? deb gerson aldo ele gor.

Bala kolhadu. Kolhostur
deb ere kalas gandrob berdo.

Ozom menen sare tulparaj
eken menob, alob "rijuno" keld.

Baldardo gan ganaggo
coqrojans.

Kelgende bajgo gan: "Bular gandaj

gan baldu? Bulardan al gajon
"kor surajon" deb, qonaggo coqor-
maq boldu.

Anda bajaggo kul-gaaggo
"bolok": "Emo sen qan qonaggo
coqrat. Tamag-aq "resb" kalaja
don kijon, senon maano gajonja
surajt. Sen menon gajonda suv
oyodaj gajson korz dedonko? te-
gonda suraoyodaj tekson korz de-
donko? deb, andan bazga "sor ay
haj" emu bergon!," dedo.

Qandon "kor coqoto" kelob kala
coqorob retto. Arqo-bekson ajtib
al-gajon suradu qan.

Bala: "Menon tegonda su-
raoyodaj tekson korz dedonko
Gajonda suraoyodaj gajson korz
dedonko?" deb, andan bazga
"sor ajthaj" turub, attanob, "ma-
rok retto.

Cerajo salnayan qandon q
tonon ordon kul-gaaggonon
coqaroyan.

"Ujmo kelgende kul-gaaggo
kalaoya ajtib: "Sen baraxaja
barajon daqo in mayadobq
Kijon alb kelgen

vijom alib velgon! „deb. Bala
barsk, alib, kelds.

Erastob togob huturdu da
„ Monakpul galanun bazon daz
ordo kor gaten bar. Ozanun kor
tal caconda monaden kor kor
Ozanu coyarob, atar menen kor
tob, moncaayo tuzunub, tarala
tob, uzul vijomob vijgorob, kor
vijgo baqtorob goj! „ dedo Kul-ga
ga.

Bala barsk, coyarob, tarala
tob kor vijgo alib, barsk, baqtorob
gajub vijuno kelds.

Ganden baldars atars mene
taanzgans, Gana ganden m
tan rempa menen gorg gata
non alturkann.

Kul-gaaga: „Emb sen gando
ganoggo caqor! „ dedo.

Bala: „Maqul „ deb, tamag
az tajardab, gando coqord. Kor
kor tob cogtteren eercetob kelds.
Cogtteren kor bolos vijgo korob-
rob, ganden ozun ordoru gata tu
ganden ozun ~~ordoru~~ gata tu

66 WY
nygo korqorib, tamaq berib.
Tamaq ösib bolayandon vijon
kul-gaag qandan ans munu
qadortib, surab, oturub:

- Tamm, sa qanea gaznord
tagga oturdunur? dede.

- Gaznordan ele oturdug el
dede qan.

- Ozol gaz kumurdan bers
qan bolub, emrub, emme qorog
kordunur dede.

- E-da- ele qorog korqorun
qog. Galaxa ayana korqandan
bu qorog: Bu altin ~~korqor~~ buttin
erkek, bu kumur buttin qor pala
tunurun degenmen bu qorad alsa
eke kucuk tumb qajan. Ozol, an
dan bazqa qorog korqorun qog
dede.

- Ozol qatunur arur uzul
kundo barib? dede.

- Ozando ele orog soldur
taztadam ele, oluktu, tumbu ke
bedem dede.

- Mena bul eke balans ta
nuzre! Basqalac! dede.

Baldar turub bassa, buttar
nan garqoldak, altin, kumur qog

berde.

berde.

Qan tura qalok, erasun erde
qaltuquna qucaqtok, alok, aru
ruk, baqstok, basok qaldo.

Qogottok: "Qudaj vodu qan
de ältvudu", deb, qacmaqqa q
lamb tozqa coqozto.

Ozando kuroo "Taqtaj turoyunc
kotom, aruqon holek, qum be
ker zaaraya buluk salhaj", deb
taqtatuk, turuk, qandan ustuno
kuse, qan erde balano qucaqtok
catqan eren. Bajaqo qerden
qan menen baldardok kaktok
qatok qeratozto.

Qan es alok, turuk coqotte
-Bajaqo orajo salajan qaton
"Turuk kolso, basok, alok kelgole
dede.

- Coqunquna qanrom, al qatorok
al qatorok alderok qojayan-
puz. Doya nozo qobersok, ruzara
balxonuz dede kul qaraqo.

Qan ooso keter "sujunuk, el-
qurtun qojok, conq qaloz taj berok,
tamaza salok, bajaqo mastan
kempordan qoluna her mugaq
~~qonqoz~~ berok: "Qa etonok ozun kes
qonqoz
cegen deb.

qeqon deb, al or eton om kesson
qeb, oturub, qajnalob, qatob äld

For q qatenon-da abolan q
nab, qatob, ölturtub qanden q
tono qaten, unlu unlu, qor qor
kelon kelon balub, qandogto
luna perob, qorajob, qunnab,
qatob qaldob.

